

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
Gemeente Hardenberg
2014 - 2018

Colofon

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Hardenberg

Planperiode:	2014 – 2018
Oprichtgever:	Gemeente Hardenberg
Opgesteld door:	Bestuursdienst Ommen – Hardenberg Afdeling Openbaar Gebied Team Water & Team Civiël, riolering
Datum:	2 oktober 2013
Status:	Definitief

Inhoud

Colofon	2
Samenvatting.....	5
1. Inleiding.....	10
1.1 Wettelijk kader en achtergrond.....	10
1.2 Wet- en regelgeving.....	12
1.2.1 Landelijk	12
1.2.2 Regionaal	13
1.2.3 Lokaal	14
1.3 Ontwikkelingen.....	14
1.4 Samenwerking afvalwaterketen	16
1.5 Proces.....	16
1.6 Geldigheidsduur.....	17
1.7 Leeswijzer.....	17
2. Evaluatie vGRP Hardenberg 2009 – 2013	18
2.1 Gestelde doelen in het vGRP	18
2.1.1 Zorgen voor inzameling van afval water.....	19
2.1.2 Zorgen voor transport van afvalwater.....	19
2.1.3 Zorgen voor inzameling van regenwater.....	20
2.1.4 Zorgen voor de verwerking van ingezameld regenwater	21
2.1.5 Zorgen voor vaststelling van grondwaterbeleid	21
2.1.6 Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering.....	22
2.2 Financiële evaluatie.....	23
3. Gewenste situatie	24
3.1 Ambities en ontwikkelingen.....	24
3.1.1 Ambities.....	24
3.1.2 Ontwikkelingen.....	24
3.1.3 Samenwerking afvalwaterketen.....	25
3.2 Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden	26
3.3 Beleidskeuzes	27
3.3.1 Inzicht in functioneren rioolstelsel.....	27
3.3.2 Regenwater.....	28
3.3.3 Grondwater.....	29
4. Huidige situatie.....	31
4.1 Kenmerken rioolstelsel	31
4.2 Beheer en onderhoud.....	32
4.3 Hydraulische functioneren van het rioolstelsel.....	33
4.4 Vuil technisch functioneren van het rioolstelsel	33

4.5	Monitoring	34
4.6	Rioolaansluitingen	34
4.7	Meldingen	34
4.8	Nieuwbouw	34
4.9	Extreme situaties	34
4.10	Afstemming waterschappen	35
5.	De opgave	36
5.1	Reguliere werkzaamheden.....	36
5.1.1	Inzameling	36
5.1.2	Beheer en onderhoud.....	37
5.2	Inzicht in functioneren	37
5.3	Regenwater	38
5.4	Grondwater.....	38
5.5	Ontwikkelingen.....	39
5.6	Samenwerking afvalwaterketen	40
6.	Organisatie en financiën	41
6.1	Personele middelen	41
6.1.1	Benodigde fte's	41
6.2	Financiële middelen en maatregelen	42
6.2.1	Uitgangspunten	43
6.2.2	Afschrijvingsperioden en technische levensduur	43
6.2.3	Investerings.....	44
6.2.4	Kosten.....	46
6.2.5	Exploitatielasten.....	47
6.2.6	Baten.....	48
6.2.7	Verloop rioolheffing.....	49
6.3	Verloop saldo voorziening.....	51
7.	Besluit.....	52
7.1	Ambtelijk advies	52
7.2	Bestuurlijk besluit	52
7.3	Reacties externen	52

Bijlage 1 - Gewenste invulling kwaliteitsniveau voor de toestand van de riolering en de voorwaarden voor effectieve invulling van de rioleringzorg

Bijlage 2 - Grondwaterbeleid

Bijlage 3 - Kostendekkingsberekening

Bijlage 4 - Reacties externen

Samenvatting

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014 – 2018

Voor u ligt het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) van de gemeente Hardenberg. Het is de uitwerking van de ambities en speerpunten voor het beheer van de riolering in de planperiode 2014 - 2018. Het vGRP bevat de beleidsvoornemens voor een adequaat beheer van het afvalwater, regenwater (hemelwater) en grondwater.

Riolering is erg belangrijk voor de volksgezondheid. Zonder afvoer van afvalwater bestaat er in dichtbevolkte gebieden de kans op ziekten. Daarnaast is de riolering belangrijk voor de woonbaarheid van de leefomgeving en de bescherming van het milieu.

Wettelijk kader en achtergrond

Het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater en hemelwater is een wettelijke taak van de gemeente Hardenberg. De gemeente ontvangt het afval- en hemelwater van particulieren en bedrijven en infiltreert dit in de bodem of transporteert het vervolgens naar het overnamepunt van het waterschap. Het waterschap zorgt dan voor de zuivering van het stedelijk afvalwater.

De watertaken van de gemeente gaan verder dan alleen de zorg voor en het beheer van de riolering. Ook gemalen, drainage, sloten en greppels hebben het doel om (afval)water te verwerken. De voorzieningen hebben een belangrijke functie voor de bescherming van de volksgezondheid, het houden van droge voeten en het schoon houden van het oppervlaktewater.

De wettelijke basis voor het vGRP is vastgelegd in artikel 4.22 van de Wet milieubeheer.

Ontwikkelingen en samenwerking

Diverse ontwikkelingen hebben invloed op de opgave waar de gemeente Hardenberg voor staat, zoals het Bestuursakkoord water en de Routekaart afvalwaterketen 2030. Het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben besloten maatregelen te treffen voor een doelmatig waterbeheer. De afspraken zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord Water. In de visiebrochure Routekaart Afvalwaterketen 2030 van de Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten zijn richtingen opgenomen hoe gemeenten en waterschappen in 2030 een bijdrage leveren aan de verduurzaming van de samenleving.

Gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschap binnen het beheergebied van Velt en Vecht werken al geruime tijd samen in de afvalwaterketen. In september 2012 hebben de betrokken portefeuillehouders water uit de regio tijdens een gezamenlijke bijeenkomst aangegeven daadkrachtige stappen in de samenwerking te willen zetten. Speerpunten hierbij zijn het beperken van de kostenstijging, het professionaliseren van beheer, het verminderen van (personele) kwetsbaarheid en het verhogen van de duurzaamheid. De regionale samenwerkingspartners zijn; gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Ommen en Hardenberg, waterschap Velt en Vecht en de drinkwaterbedrijven WMD en Vitens.

Binnen de waterschappen Groot Salland (samenwerkingsverband Rivus), Reest en Wieden en Regge en Dinkel zijn ook samenwerkingsverbanden in de afvalwaterketen met de inliggende gemeenten. De gemeente Hardenberg wordt op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen.

Geldigheidsduur vGRP

Voor het goed functioneren van de riolering met de juiste voorzieningen en de financiële bijdragen die hierbij komen kijken, is het wenselijk eens in de 4 tot 6 jaar een vGRP op te stellen. De gemeente Hardenberg kiest voor een looptijd van het vGRP van 2014 tot en met 2018.

Evaluatie

In de planperiode vGRP 2009 – 2013 heeft de gemeente de rioleringszorg en watertaken 'sober maar doelmatig' aangepakt. Er is gekozen om activiteiten in de buitenruimte zo efficiënt mogelijk met elkaar te combineren. Een belangrijk aspect is de samenwerking met andere partijen. In de periode 2009 – 2013 zijn er, vanuit de verplichtingen vastgelegd in het afvalwaterakkoord 2007, duurzame maatregelen uitgevoerd om te voldoen aan de basisinspanning. Op diverse locaties waaronder Dedemsvaart Centrum en Hardenberg Centrum is extra berging gecreëerd, in combinatie met randvoorzieningen en het afkoppelen van regenwater. Hiermee voldoet de ruim gemeente Hardenberg aan de basisinspanning. De basisinspanning is een landelijke norm bedoeld om de uitstoot van vervuiling vanuit gemengde rioolstelsels naar het oppervlakte water te verminderen. Zo wordt het water schoner. Bovendien krijgt de rioolwaterzuiveringsinstallatie door aanpassingen aan de riolering minder regenwater te verwerken en functioneert deze beter.

In de planperiode van het vGRP 2009 – 2013 zijn er op basis van nieuwe ontwikkelingen en ambities zes doelen opgesteld voor het afvalwater, regenwater en grondwater. De werkzaamheden voor de zorg van het afval-, regen-, en grondwater waren onder andere gericht op het inspecteren en reinigen van de riolering, overstorten en waterkwaliteit, berekenen en meten en het afkoppelen van hemelwater.

Speerpunten van het vGRP waren:

1. Zorgen voor inzameling van afvalwater;
2. Zorgen voor transport van afvalwater;
3. Zorgen voor inzameling van regenwater (voor zover niet verzorgd door particulieren);
4. Zorgen voor de verwerking van ingezameld regenwater (voor zover niet verzorgd door particulieren);
5. Zorgen voor vaststelling van grondwaterbeleid;
6. Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering.

In onderstaande tabellen is kort samengevat in hoeverre de doelen uit de planperiode 2009 – 2013, zijn gehaald en welke acties in de planperiode 2014 – 2018 worden opgepakt.

Onderzoek vGRP 2009 – 2013		
Onderdeel	Actiepunten	Uitgevoerd ja/nee
Beheer en onderhoud	Verhogen frequentie rioolinspecties	Ja
	Beoordelen technische staat van vrijvervalriolen op basis van reeds uitgevoerde en uit te voeren rioolinspecties	Ja, grotendeels
	Afwegen of waarschuwings- en ingrijpmaatstaven uit de NEN 3398 gevolgd worden of dat er eigen maatstaven voor vrijvervalriolen nodig zijn	Ja
Vuilemissie	Monitoren van in 2009 te plaatsten overstortmeters	Ja
	Actualiseren vergunningen op basis van uitgevoerde optimalisaties	Vernieuwd landelijke beleid
Hydraulische afvoercapaciteit	Indicatief toetsen van rioolstelsels met zwaardere buien en in kaart brengen waar stelsels kwetsbaar zijn voor wateroverlast	Nee, we voldoen aan basis-inspanning, stelsel kan buien aan.
Grondwaterzorgplicht	In beeld brengen klachten grondwater	Ja
	Vaststellen grondwaterbeleid in samenspraak met provincie en waterschappen	Opgesteld, nog niet vastgesteld
	Opzetten van een waterloket	Ja
	Monitoren grondwaterstand	Deels, alleen waar nodig
	Bijhouden revisie en uitvoeren van onderhoud bij grondwatervoorzieningen	Reactief onderhoud
Lozingen regen- en grondwater	Afwegen of eisen aan lozingen bij verordening vastgelegd moeten worden	Volgen wetgeving
	Beleid opstellen om uitspoeling van kunstmest- en bestrijdingsmiddelen uit de openbare ruimte tegen te gaan	Volgen activiteitenbesluit
WION	Actualisering beheerssystemen intensiveren	Ja

Maatregelen vGRP 2009 - 2013		
Onderdeel	Actiepunten	Uitgevoerd Ja/nee
Onderhoud vrijvervalriolen	Verhogen reinigingsfrequentie (in relatie met camera inspecties)	Ja
	Onderhouds-, herstel-, en vervangingsmaatregelen uitvoeren op basis van de rioolinspecties (onderhouds- en vervangingsplanning opstellen)	1/3 ^e uitgevoerd 4 jaar van de cyclus van 7
Onderhoud gemalen	Meerjarenprogramma uitwerken in onderhoudsbestekken en uitvoeren	Deels
Beheer en onderhoud drukriolering	Meerjarenprogramma uitwerken en uitvoeren	Ja
Grondwatersystemen	Onderhoudsstrategie uitwerken op basis van beleid grondwaterzorgplicht	Beleid is opgesteld nog niet vastgesteld
Hydraulische afvoercapaciteit	Afkoppelen van verhard oppervlak op strategische plaatsen om wateroverlast te voorkomen en stelsels verder te optimaliseren	Ja
Vuilemissie	Afronden basisinspanning in Dedemsvaart en Hardenberg in 2010	Ja
Stedelijk waterbeheer	Uitvoeren baggerwerkzaamheden uit baggerplan	Ja

Gewenste situatie

De gemeenteraad van Hardenberg heeft een aantal ambities geformuleerd, dit vGRP heeft aansluiting gezocht bij de toekomstvisie van de gemeente Hardenberg. De beleidskeuzes en doelen beschreven in het vGRP dragen bij aan deze ambities.

Verschillende ontwikkelingen zoals het Bestuursakkoord water, de Routekaart 2030 en de samenwerking afvalwaterketen hebben invloed op de opgave waar de gemeente voor staat.

Op basis van de nieuwe ontwikkelingen en ambities van de gemeente zijn voor het afvalwater, regenwater en grondwater zes doelen opgesteld, gebaseerd op de wettelijke formuleringen voor zorgplichten in de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken. De zorgplichten voor afval-, regen- en grondwater zijn in de doelen meegenomen.

De doelen voor de planperiode 2014 – 2018 zijn:

Doel	Toelichting
1. Zorgen voor doelmatige inzameling van afvalwater.	Elk perceel binnen de gemeentegrens heeft een aansluiting op de riolering of alternatieve voorziening. De gemeente zorgt voor inzamelen van afvalwater dat door particulieren en bedrijven aan de perceelgrens wordt aangeboden.
2. Zorgen voor doelmatig transport van afvalwater.	De gemeente ontvangt afvalwater van particulieren en bedrijven bij de perceelgrens en zorgt ervoor dat het systeem (riolering, kolken en gemalen) op orde is en het afvalwater transporteert naar een rioolwaterzuivering.
3. Zorgen voor inzameling en/of transport van overtollig regenwater.	De gemeente ontvangt (waar nodig) hemelwater op de perceelgrens van particulieren en bedrijven en zorgt voor transport naar een voorziening om het water vast te houden en/of te bergen.
4. Zorgen voor de verwerking van ingezameld en overtollig regenwater	Het regenwatersysteem heeft voldoende capaciteit om bij neerslag het water te laten infiltreren, te bergen en/of af te voeren. Uitgezonderd bijzondere omstandigheden.
5. Zorgen dat het grondwater een bestemming van een gebied (binnen de bebouwde kom) niet structureel belemmert.	Structureel grondwateroverlast wordt, conform grondwaterbeleid, zoveel mogelijk voorkomen.
6. Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering.	De gemeente heeft inzicht in het functioneren van de riolering. Ongewenst lozingsgedrag wordt zoveel mogelijk voorkomen.

De zorgplichten voor stedelijk afvalwater, overtollig hemelwater en grondwateroverlast zijn voor de gemeente wettelijke plichten. De gemeente is vrij om eigen beleidskeuzes te maken voor de invulling van deze zorgplichten. In de komende planperiode richten de beleidskeuzes van de gemeente Hardenberg zich op, inzicht krijgen in het functioneren van het rioolstelsel, de wijze van het afkoppelen van regenwater op lokaal niveau en het uitvoeren van het grondwaterbeleid.

De opgave

De juiste inzameling en een goed beheer en onderhoud, zoals reinigen en inspecteren is essentieel voor het functioneren van het rioolstelsel. De gemeente Hardenberg voert reguliere werkzaamheden aan het rioolstelsel uit voor het behoud van de riolering en krijgt beter inzicht in het functioneren van het rioolstelsel door middel van meten en monitoren. In de komende planperiode zal de gemeente Hardenberg het afkoppelen van bestaande bebouwing en verhard oppervlak

adviseren en/of uitvoeren wanneer het maatschappelijk verantwoord is. Er wordt een afweging gemaakt tussen doelmatigheid, duurzaamheid, strategie en kosten. Voor de uitvoering van de grondwatertaak hanteert gemeente Hardenberg het grondwaterbeleid toegevoegd in bijlage 2. In het vGRP wordt ruimte gereserveerd voor extra onderzoeksinspanningen als gevolg van nieuwe ontwikkelingen en wetswijzigingen. Binnen de samenwerking afvalwaterketen wordt de komende jaren intensief samengewerkt. Het vGRP geeft ruimte om te werken aan de opgaven van deze samenwerking.

Organisatie en financiën

Tot slot is inzichtelijk gemaakt welke personele en financiële middelen nodig zijn voor de uitvoering van de opgave en welke opbrengsten hier tegenover staan. Deze middelen zijn opgenomen in de kostendekkingsberekening voor 2014 tot en met 2030. In de jaarlijkse exploitatielasten is rekening gehouden met het afronden van de cyclus van reinigen en inspecteren, waar de gemeente Hardenberg in de vorige planperiode mee is gestart.

De dekking van de bezuinigingsmaatregelen 'Tegen de stroom in' is georganiseerd in de rioolheffing. De stijging van de jaarlijkse lasten respectievelijk: kapitaallasten stelselwijziging crisisupdate €559.000,- per jaar; kosten van 21% BTW doorrekenen in de heffing €400.000,- (2014) en €1.100.000,- (vanaf 2015) en €180.000,- kosten van het straatvegen, worden verdeeld over 22.800 aansluitingen. Dit zou een stijging betekenen van €50,- in 2014 en €80,- in 2015.

Door de overige exploitatielasten, waaronder onderzoekskosten en onderhoud te beperken en door een verlenging van de afschrijftermijn van de (vrijverval) riolering kan de stijging worden beperkt met €12,- in 2014. De rioolheffing bedraagt dan €255,-.

Onderstaande tabel geeft weer hoe (het vaste deel) van de rioolheffing er de komende jaren uitziet.

Jaar	Voorgestelde recht/ heffing vast in jaar (EUR)	Stijging aan eind van jaar (%)
2014	255,00	2%
2015	260,10	2%
2016	265,30	2%
2017	270,61	2%
2018	276,02	2%
2019	281,54	2%
2020	287,54	2%

1. Inleiding

Voor u ligt het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) van de gemeente Hardenberg. In het vGRP zijn de ambities en speerpunten voor het beheer van de riolering in de planperiode 2014 – 2018 weergegeven. Het vGRP bevat beleid voornemens voor een adequaat beheer van het afvalwater, regenwater (hemelwater) en grondwater en geeft inzicht in de personele en financiële middelen.

Dit hoofdstuk gaat in op de wettelijke basis en de diverse wet- en regelgeving die van invloed zijn op het vGRP. Vervolgens worden verschillende ontwikkelingen zoals het Bestuursakkoord water en de Routekaart afvalwaterketen 2030 toegelicht. Ook wordt er een uitleg gegeven over de samenwerking in de afvalwaterketen. Ontwikkelingen in de samenwerking afvalwaterketen vormen een belangrijk onderdeel van het vGRP.

Riolering is erg belangrijk voor de volksgezondheid. Zonder afvoer van afvalwater bestaat er in dichtbevolkte gebieden kans op ziekten. Daarnaast is de riolering belangrijk voor de woonbaarheid van de leefomgeving en de bescherming van het milieu.

De aanleg en het beheer van de riolering is kostbaar. Om deze kosten inzichtelijk te maken stelt de gemeente een rioleringsplan op. In dit rioleringsplan wordt het volgende beschreven;

- Welke rioleringsvoorzieningen heeft de gemeente Hardenberg;
- Hoe worden de voorzieningen beheerd;
- Welke gevolgen er zijn voor het milieu;
- Welke voorzieningen zijn (binnenkort) aan vervanging toe;
- Welke verbeteringen zijn er nodig;
- Wat zijn de kosten hiervan;
- Hoe en welke kosten worden op burgers en bedrijven verhaald.

Bovenstaande beschrijving vormt de kerngedachte van het gemeentelijke rioleringsplan of wel het GRP. Het rioleringsbeleid van de gemeente wordt door het GRP inzichtelijk gemaakt. In het GRP wordt niet alleen gekeken naar het afvalwater maar ook naar het grond- en hemelwater, dit noemen we een verbreed GRP (vGRP).

1.1 Wettelijk kader en achtergrond

Het inzamelen en transporteren van het stedelijk afvalwater en hemelwater is een wettelijke taak van de gemeente Hardenberg. De gemeente ontvangt het afval- en hemelwater van particulieren en bedrijven en transporteert het vervolgens naar het overnamepunt van het waterschap. Het waterschap zorgt dan voor de zuivering van het stedelijk afvalwater.

De watertaken van de gemeente gaan verder dan alleen de zorg voor en het beheer van de riolering. Ook gemalen, drainage, sloten en greppels hebben het doel om (afval)water te verwerken. De voorzieningen hebben een belangrijke functie voor de bescherming van de volksgezondheid, het houden van droge voeten en het schoon houden van het oppervlaktewater:

- Bescherming van de volksgezondheid:
De gemeente verwijdert het stedelijke afvalwater uit de directe leefomgeving en voert en levert het af;
- Droge voeten:
Door de inzameling en verwerking van regenwater (en mogelijk grondwater) verwijdert de gemeente overtollig water uit de bebouwde kom;
- Schoon water en een schone bodem:
Door de aanleg van voorzieningen voorkomt de gemeente dat ongezuiverd stedelijk afvalwater of verontreinigd regenwater op of in de bodem op in het oppervlaktewater terecht komt.

De wettelijke basis voor het vGRP is vastgelegd in artikel 4.22 van de Wet milieubeheer.

ARTIKEL 4.22 WET MILIEUBEHEER

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.
2. Het plan bevat tenminste:
  - a. een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 3.5 van de Waterwet, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 3.6 van laatstgenoemde wet en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
  - b. een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
  - c. een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b, worden of zullen worden beheerd;
  - d. de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a, en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
  - e. een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.
3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.
4. Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Minister van Verkeer en Waterstaat, aan gemeenten de plicht opleggen tot prestatievergelijking ten aanzien van de uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 10.33, alsmede de taken, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6 van de Waterwet. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de frequentie, inhoud en omvang van de prestatievergelijking.

1.2 Wet- en regelgeving

Diverse wet- en regelgeving is van invloed op het vGRP. Hieronder worden de wettelijke kaders op landelijk, regionaal en lokaal niveau toegelicht.

1.2.1 Landelijk

Landelijke wet- en regelgeving	
Wet gemeentelijke watertaken ¹	Op 1 januari 2008 is de Wet gemeentelijk watertaken in werking getreden. Deze wet stelt de gemeenten beter in staat een bijdrage te leveren aan de aanpak van watervraagstukken in bebouwd gebied. Gemeenten hebben naast de bestaande zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater, de zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater en grondwater. De zorgplicht voor hemelwater betekent dat de gemeente maatregelen moet treffen voor overtollig water wat de perceeleigenaar redelijkerwijs niet zelf kan verwerken.
Waterwet ²	Op 22 december 2009 is de Waterwet in werking getreden. Een achttal wetten is samengevoegd tot één wet, de Waterwet. De Waterwet regelt het beheer van waterkeringen, oppervlaktewater en grondwaterlichamen. De wet is gericht op het voorkomen van wel beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste. Het verbetert de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.
Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION) ³	Per 1 juli 2008 is de WION in werking getreden. De wetgeving heeft tot doel het aantal incidenten met kabels en leidingen te verminderen. Uitwisseling van informatie tussen kabel- en leidingenbeheerders enerzijds en 'grondroerders' anderzijds wordt daarbij verplicht gesteld. Sinds 1 augustus 2011 is er geen verplichting voor netbeheerders om gegevens over huisaansluitingen en kolkaansluitingen uit te wisselen. Aangezien de putten zichtbaar zijn, kan ook zonder kaarten goed worden bepaald waar de kolken liggen.
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) ⁴	De WABO is op 1 oktober 2010 ingevoerd. De wet regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is de geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu die leidt tot; betere dienstverlening aan bedrijven en burgers, minder administratieve lasten voor bedrijven en burgers, kortere procedures, voorschriften die op elkaar afgestemd zijn. Inhoudelijk regelt de Wabo de vergunningsplicht voor indirecte lozingen met daaraan gekoppeld een adviesrecht voor de waterbeheerder.
Bouwbesluit 2012 ⁵	Per 2012 is het Bouwbesluit 2012 in werking. In het bouwbesluit staan wijzigingen voor de aansluitplicht voor riolering. Aansluitingen en voorzieningen mogen geen schade voor de volksgezondheid opleveren. De aansluitingen en voorzieningen voor nieuwbouwwoningen worden getoetst door de gemeente. Perceel-eigenaren hebben de keuze voor een aansluiting op de riolering of op IBA.
Besluit lozing afvalwater huishoudens ⁶	Per 1 januari 2008 is het Besluit lozing afvalwater huishoudens in werking getreden. Het besluit bevat algemene regels voor het lozen van afvalwater door particulieren, zowel in het stedelijk als in het buitengebied. Het besluit gaat over alle soorten afvalwater die bij particuliere huishoudens vrijkomen zoals: afvalwater van toilet, keuken, badkamer (huishoudelijk afvalwater); afvloeiend hemelwater van daken van woningen en van het erf; afvalwater van reinigingsactiviteiten rondom het huishouden; overtollig grondwater dat wordt geloosd om grondwateroverlast te voorkomen.

¹ <http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/wetgeving/wet-milieubeheer/zorgplichten/wet-gemeentelijke/>

² <http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/wetgeving/waterwet/>

³ <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/handboek-water-0/wetgeving/>

⁴ <http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/wetgeving/wabo/>

⁵ <http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/afvalwater/vragen-antwoorden/afvalwater-lozingen/@99562/lozing-huishoudelijk/>

⁶ [http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/thema's/lozen-\(-afvalwater\)/lozen-vanuit/](http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/thema's/lozen-(-afvalwater)/lozen-vanuit/)

Besluit lozen buiten inrichtingen ⁷	Op 1 juli 2011 is het Besluit lozen buiten inrichtingen in werking getreden. Dit besluit bevat regels voor een groot aantal categorieën van lozingen die het gevolg zijn van activiteiten die plaats vinden buiten de inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer. Bedrijfsmatige activiteiten vallen onder het Besluit lozen buiten inrichtingen.
Europese Kader Richtlijn Water (KRW)	Sinds eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Deze zorgt ervoor dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 op orde is. De KRW beschermt alle wateren (rivieren, meren, kustwateren en grondwater); stelt ambitieuze doelen om ervoor te zorgen dat wateren in 2015 een goede toestand hebben bereikt ⁸ . Nederland gaat deze doelstelling echter niet halen en heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het bereiken van de doelen uit te stellen tot het jaar 2027 ⁹ .
Deltaprogramma ¹⁰	Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoet water.
Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ¹¹	In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) zijn afspraken vastgelegd over de wijze waarop de overheden structurele veranderingen in de nationale waterproblematiek, zoals klimaatveranderingen, bodemdaling, zeespiegelstijging en verstedelijking tegemoet zullen treden.

1.2.2 Regionaal

Regionale wet- en regelgeving	
Verbrede water agenda Rijn - Oost ¹²	Om de Kader Richtlijn Water concreet te vertalen, is er gekozen voor een organisatiestructuur op stroomgebiedsniveau, in de vorm van regionale ambtelijke en bestuurlijke overleggen. De verbrede wateragenda Rijn-Oost betekent voor de gemeente Hardenberg een inzet in het overkoepelende overleg binnen het stroomgebied door deelname aan de ambtelijke en bestuurlijke overleggen.
Lokaal bestuursakkoord water (LBW) ¹³	Op 26 oktober 2009 zijn het waterschap Velt en Vecht, de gemeenten Emmen, Coevorden, Ommen en Hardenberg afspraken overeengekomen over de wijze waarop de totale wateropgave voor het beheergebied van waterschap Velt en Vecht kan worden ingevuld. De afspraken zijn vastgelegd in het LBW. Door de koppeling met de KRW ligt de nadruk van waterbeheer op het vasthouden van water in gebieden, op percelen en in waterschap leidingen.
Waterbeheerplan 2010 - 2015 ¹⁴	Het waterbeheerplan is een coproductie van de waterschappen Groot Salland, Reest en Wieden, Regge en Dinkel, Rijn en IJssel en Velt en Vecht. Het bevat een algemeen deel, een themadeel en een uitvoeringsdeel. Het plan kent een gezamenlijke tekst en specifieke teksten voor ieder waterschap. Het waterbeheerplan geeft een globale weergave van acties die de waterschappen in de periode 2010 – 2015 wil uitvoeren. Ook wordt een doorkijk voor langere termijn gegeven.

⁷ [http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/thema's/lozen-\(-afvalwater\)/lozen-buiten/](http://www.infomil.nl/onderwerpen/klimaat-lucht/handboek-water/thema's/lozen-(-afvalwater)/lozen-buiten/)

⁸ <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/>

⁹ <http://www.groeneruimte.nl/dossiers/krw/home.html>

¹⁰ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/deltaprogramma>

¹¹ <http://www.helpdeskwater.nl/?ActItdt=1280>

¹² <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/uitvoering-nationaal/rijn-oost/>

¹³ Ondertekent Lokaal Bestuursakkoord Waterbeheer, 2009

¹⁴ Waterbeheerplan 2010 – 2015 waterschap Velt en Vecht, Coevorden 1 februari 2010

1.2.3 Lokaal

Lokale wet- en regelgeving	
Waterplan Hardenberg ¹⁵	Op 22 januari 2008 is het Waterplan Hardenberg vastgesteld door de gemeenteraad. In het waterplan is met vier waterschappen, de provincie en een aantal maatschappelijke organisaties een toekomstvisie voor 2020 opgesteld waarin is aangegeven hoe de gemeenteraad en de waterschappen omgaan met water. In het waterplan wordt nader ingegaan op de beleidskaders die van invloed zijn op het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeleid in de gemeente Hardenberg. Het gaat daarbij onder andere om het Nationaal Bestuursakkoord Water, de Europese Kaderrichtlijn Water en provinciale waterhuishoudplannen. Op basis van de visie 2020 is in het waterplan een maatregelenprogramma opgesteld dat verdeeld is over een aantal deelgebieden en onderwerpen. Een aantal van deze maatregelen hebben een relatie met het vGRP.
Afvalwaterakkoord gemeente Hardenberg 2007 ¹⁶	In het afvalwaterakkoord ondertekend door gemeente Hardenberg en waterschap Velt en Vecht zijn beide partijen diverse afspraken overeengekomen. Het doel van de overeenkomst is het realiseren van een afvalwatersysteem waarmee de gemeentelijke rioolstelsels tenminste voldoen aan de basisinspanning door zoveel mogelijk duurzame maatregelen.

1.3 Ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de verschillende ontwikkelingen die invloed hebben op de opgave waar de gemeente voor staat, zoals het Bestuursakkoord water en de Routekaart afvalwaterketen 2030, toegelicht.

Bestuursakkoord water

In mei 2011 hebben het Rijk en de koepels, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Vewin (Vereniging van waterbedrijven in Nederland) Interprovinciaal Overleg (IPO), en Unie van Waterschappen (UvW) het Bestuursakkoord Water ondertekent. Het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben besloten maatregelen te treffen voor een doelmatiger waterbeheer. Inzet voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen staan centraal. Hiermee wordt de kwaliteit van het beheer vergroot tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Gemeente en de waterschappen stemmen het waterbeleid op elkaar af en leveren een gezamenlijke inspanning om de waterkwaliteit te verbeteren en om wateroverlast te voorkomen. Beide partijen doen dit vanuit eigen verantwoordelijkheden waarbij expertise en deskundigheid worden gedeeld.¹⁷

¹⁵ Waterplan gemeente Hardenberg, 22 januari 2008

¹⁶ Afvalwaterakkoord Hardenberg 2007

¹⁷ Bestuursakkoord water, april 2011

Routekaart 2030

In de visiebrochure Routekaart Afvalwaterketen 2030 van de UvW en de VNG zijn richtingen opgenomen hoe gemeenten en waterschappen in 2030 een grote bijdrage willen leveren aan de verduurzaming van de samenleving, door afval om te zetten in schone grondstoffen, energie en schoon water. De visie past binnen de afspraken van de UvW en de VNG over samenwerking in de afvalwaterketen en bij het Bestuursakkoord Water. Sommige ontwikkelingen zijn al tamelijk dichtbij en andere ontwikkelingen staan wat verder in de toekomst. Samen vormen ze een zeer uitdagende stip op de horizon voor gemeenten en waterschappen. Bedrijven die kansen zien om op de terreinen duurzaamheid en innovatie samenwerking aan te gaan kunnen aanhaken.

In de Routekaart worden arrangementen uitgewerkt voor de bebouwde omgeving, het industrieel gebied, de grondgebonden industrie en het landelijk gebied waarin een mogelijke uitwerking wordt gegeven van de kansen die liggen in het (her-)gebruik van afvalwater en haar grondstoffen.¹⁸

Figuur 1: Routekaart afvalwaterketen 2030, bebouwde kom

¹⁸ <http://www.vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/water-en-riolering/brieven/routekaart-afvalwaterketen-2030>

1.4 Samenwerking afvalwaterketen

Gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschap binnen het beheergebied van Velt en Vecht werken al geruime tijd samen in de afvalwaterketen. Deze samenwerking kan niet los worden gezien van de landelijke ontwikkelingen. In 2010 is een landelijk feitenonderzoek uitgevoerd naar doelmatig beheer van de afvalwaterketen. Mede gebaseerd op de uitkomsten van dit onderzoek hebben het Rijk en koepels van gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven en provincies in het Bestuursakkoord Water van april 2011 afspraken gemaakt over een doelmatiger waterbeheer. Zie paragraaf 1.3 ontwikkelingen, Bestuursakkoord water.

In september 2012 hebben de betrokken portefeuillehouders water uit de regio tijdens een gezamenlijke bijeenkomst aangegeven daadkrachtige stappen in de samenwerking te willen zetten. Speerpunten hierbij zijn het beperken van de kostenstijging, het professionaliseren van beheer, het verminderen van (personele) kwetsbaarheid en het verhogen van de duurzaamheid. Om concrete ambities te formuleren en zicht te krijgen op welke wijze besparingen en verbeteringen gerealiseerd kunnen worden, is een regionaal feitenonderzoek uitgevoerd. Dit heeft plaatsgevonden in de periode december 2012 – januari 2013. Tijdens het onderzoek zijn ook de drinkwaterbedrijven aangehaakt om de kansen in de hele waterketen te kunnen beschouwen.

De regionale samenwerkingspartners zijn; de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Ommen en Hardenberg, waterschap Velt en Vecht en de drinkwaterbedrijven WMD en Vitens.¹⁹

Binnen de waterschappen Groot Salland (samenwerkingsverband Rivus), Reest en Wieden en Regge en Dinkel zijn ook samenwerkingsverbanden in de afvalwaterketen met de inliggende gemeenten. De gemeente Hardenberg wordt op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen.

1.5 Proces

Het vGRP is opgesteld door de bestuursdienst Ommen – Hardenberg. Daarnaast zijn de waterschappen Velt en Vecht en Regge en Dinkel (per 1 januari 2014 waterschap Vechtstromen), Groot Salland en Reest en Wieden betrokken bij het proces waarbij de waterschappen Velt en Vecht en Groot Salland de waterschappen vertegenwoordigen.

De Wet milieubeheer vereist de betrokkenheid van bestuursorganen bij het opstellen van het vGRP. Zie de wettekst in bijgevoegd kader. Het ontwerp vGRP is toegezonden aan de provincie Overijssel, Vitens en de waterschappen met het verzoek om een reactie. De reacties zijn toegevoegd in bijlage 4. De behandeling in de gemeente is als volgt verlopen:

- Behandeling in het college van B & W Hardenberg op 10 september 2013
- Behandeling in de oriënterende raadsvergadering op 1 oktober 2013
- Vastgesteld door gemeenteraad Hardenberg op 15 oktober 2013

---

¹⁹ Regionaal feitenonderzoek samenwerking afvalwaterketen regio Velt en Vecht. Welldra en Royalhaskoning DHV, 25 februari 2013

ARTIKEL 4.23 WET MILIEUBEHEER

1. Het gemeentelijke rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouder. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:
  - a. Gedeputeerde Staten;
  - b. de beheerders van de zuivering technische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd, en;
  - c. de beheerders van de oppervlaktewateren waarop het ingezamelde water wordt geloosd;
2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending van het plan aan de in het eerste lid onder a tot en met c genoemde instanties en Onze Minister.
3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden gekregen van de inhoud van het plan.

1.6 Geldigheidsduur

Voor het goed functioneren van de riolering met de juiste voorzieningen en de financiële bijdragen die hierbij komen kijken, is het wenselijk eens in de 4 tot 6 jaar een vGRP op te stellen. Een vGRP voor een langere termijn opstellen is niet verstandig omdat er belangrijke wijzigingen kunnen optreden, zoals;

- Wijzigingen in nieuwe wetgeving of (Europees) beleid;
- Inspectieresultaten die noodzakelijke vervangingen weergeven;
- Ervaringen op diverse vlakken, waaronder de samenwerking afvalwaterketen;
- Afwijkingen bij inkomsten, uitgaven of het vermogensbeheer.

De gemeente Hardenberg kiest voor een looptijd van het vGRP van 2014 tot en met 2018.

1.7 Leeswijzer

Het vGRP als volgt opgebouwd, in overeenstemming met de Leidraad Riolering²⁰:

- In hoofdstuk 2 *Evaluatie vGRP 2009 -2013* wordt het vGRP Hardenberg voor de planperiode 2009 – 2013 geëvalueerd. Het hoofdstuk geeft inzicht in de gestelde doelen;
- In hoofdstuk 3 *Gewenste situatie* worden de ambities, ontwikkelingen, doelen en beleidskeuzes voor de komende planperiode toegelicht;
- In hoofdstuk 4 *De Huidige situatie* wordt de huidige situatie van de riolering beschreven;
- In hoofdstuk 5 *De opgave* worden de route naar de gewenste situatie beschreven aan de hand van de ambities, ontwikkelingen doelen en de beleidskeuze. De activiteiten en projecten voor de komende planperiode worden beschreven;
- In hoofdstuk 6 *Organisatie en financiën* wordt ingegaan op de benodigde personele en financiële middelen die nodig zijn om de maatregelen uit te kunnen voeren die aansluiten bij de opgave.
- In hoofdstuk 7 *Conclusie en besluit* is het besluit van de gemeenteraad van de gemeente Hardenberg weergegeven.

---

²⁰ De Leidraad Riolering geeft richtlijnen aan gemeenten over technische en financieel-organisatorische aspecten van de rioleringszorg.

2. Evaluatie vGRP Hardenberg 2009 – 2013

In dit hoofdstuk wordt het vGRP Hardenberg voor de periode 2009 – 2013 geëvalueerd. Het hoofdstuk geeft inzicht of de gestelde doelen, maatregelen en ambities van het vGRP zijn gehaald.

In de planperiode vGRP 2009 – 2013 heeft de gemeente de rioleringszorg en watertaken 'sober maar doelmatig' aangepakt. Er is gekozen om activiteiten in de buitenruimte zo efficiënt mogelijk met elkaar te combineren. Een belangrijk aspect is de samenwerking met andere partijen.

In 2007 zijn er afspraken met het waterschap Velt en Vecht vastgelegd in het afvalwaterakkoord over maatregelen om te voldoen aan de vuilemissie, zoals het afkoppelen van verhard oppervlak. In de planperiode 2009 - 2013 zijn er duurzame maatregelen uitgevoerd om te voldoen aan de basisinspanning. Op diverse locaties waaronder Dedemsvaart Centrum en Hardenberg Centrum is extra berging gecreëerd in combinatie met randvoorzieningen en het afkoppelen van regenwater. Hiermee voldoet de gemeente Hardenberg aan de basisinspanning.

De basisinspanning is een landelijke norm bedoeld om de uitstoot van vervuiling vanuit gemengde rioolstelsels naar het oppervlakte water te verminderen. Zo wordt het water schoner. Bovendien krijgt de rioolwaterzuiveringsinstallatie door aanpassingen aan de riolering minder regenwater te verwerken en functioneert deze beter.

In de planperiode is gezamenlijk met de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen en Ommen, waterschap Velt en Vecht en de drinkwaterbedrijven WMD en Vitens de samenwerking in de afvalwaterketen opgestart. Diverse werkzaamheden vanuit het vGRP zijn opgepakt in het kader van de samenwerking afvalwaterketen.

2.1 Gestelde doelen in het vGRP

In de planperiode van het vGRP 2009 – 2013 zijn er op basis van nieuwe ontwikkelingen en ambities zes doelen opgesteld voor het afvalwater, regenwater en grondwater. Op basis van de gestelde doelen is er onderzoek uitgevoerd en zijn er noodzakelijke maatregelen uitgevoerd. De werkzaamheden voor de zorg van het afval-, regen-, en grondwater waren onder andere gericht op het inspecteren en reinigen van de riolering, overstorten en waterkwaliteit, berekenen en meten en het afkoppelen van hemelwater.

Speerpunten van het vGRP waren:

1. Zorgen voor inzameling van afvalwater;
2. Zorgen voor transport van afvalwater;
3. Zorgen voor inzameling van regenwater (voor zover niet verzorgd door particulieren);
4. Zorgen voor de verwerking van ingezameld regenwater (voor zover niet verzorgd door particulieren);
5. Zorgen voor vaststelling van grondwaterbeleid;
6. Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering.

2.1.1 Zorgen voor inzameling van afval water

De gestelde eisen bij doel een waren:

- Alle percelen binnen de gemeentegrenzen waar afvalwater vrijkomt, moeten op de gemeentelijke riolering zijn aangesloten, uitgezonderd situaties waar individuele behandeling doelmatiger is;
- Afvalwater dient uit de juiste samenstelling te bestaan.

Alle percelen zijn voorzien van een aansluiting op de riolering of een alternatieve voorziening, zoals een IBA.

In de planperiode 2009 – 2013 is geconstateerd dat het afvalwater in de gemeente Hardenberg uit de juiste samenstelling bestaat. Wel kwamen er enkele incidenten voor door fout lozingsgedrag. Op de Raderwijkerbeek heeft er via de riolering een calamiteit plaatsgevonden. In samenwerking met het team Milieu van de gemeente Hardenberg zijn diverse oorzaken onderzocht, de exacte oorzaak is niet gevonden.

Tijdens controles door toezichthouders van de gemeente Hardenberg en de waterschappen Velt en Vecht, Regge en Dinkel, Groot Salland en Reest en Wieden, zijn er incidenten opgespoord en aangepakt. Het lozen van mest, schadelijke stoffen, olie en vetten op het hemelwaterriool zijn tijdens de controle tegengegaan of opgelost. In paragraaf 2.1.6, doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering wordt hier verder op in gegaan.

Het eerste doel, zorgen voor inzameling van afvalwater is behaald. Alle percelen zijn voorzien van een aansluiting op de riolering of een alternatieve voorziening. Het afvalwater bestaat uit de juiste samenstelling, op een enkel incident na. Incidenten zijn zoveel mogelijk opgelost.

2.1.2 Zorgen voor transport van afvalwater

De gestelde eisen bij doel twee waren:

- De afvoercapaciteit dient voldoende te zijn, om bij droog weer het aanbod van afvalwater te verwerken;
- Het afvalwater dient zonder overmatige aanrotting de RWZI te bereiken;
- De afvoercapaciteit van de riolering moet voldoende zijn om het aanbod van afvalwater bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd in bijzondere omstandigheden;
- De afstroming dient gewaarborgd te zijn en de vervuilingstoestand dient acceptabel te zijn;
- De objecten dienen in een goede staat te zijn;
- De riolering dient zodanig te worden ont- en belucht dat overlast door stank wordt voorkomen;
- Geen onnodige afvoer van vreemd water naar de RWZI;
- De vuiluitwerp door overstortingen op oppervlaktewater, bodem en grondwater dient beperkt te zijn;
- De bedrijfszekerheid van de hoofdgemalen dient in voldoende mate gewaarborgd te zijn.

De afvoercapaciteit van de riolering is voldoende om het afvalwater bij droogweer af te voeren. Door monitoren van de gemalen is er meer inzicht verkregen in de bestaande toevoer naar de

gemalen. Uit de monitoring bleek de afvoercapaciteit van de riolering tijdens neerslag op een aantal plaatsen niet voldoende, zoals bij de Doorbraak in Gramsbergen en de drukriolering bij 't Lijntje in Bruchterveld.

In het BRP 2004 staat beschreven dat woningen en bedrijven in het buitengebied het regenwater niet mogen aansluiten op de drukriolering. In de planperiode 2009 – 2013 bleek dat er een aantal bedrijven en recreatie bedrijven hun regenwater wel op de drukriolering hadden aangesloten. Hierdoor werden de gemalen van de drukriolering overbelast. De foutieve aansluitingen zijn opgespoord en aangepakt.

De capaciteit van de riolering in de gemeente Hardenberg is voldoende om het aanbod van regenwater te verwerken. Tijdens extreme neerslag is er incidenteel sprake geweest van wateroverlast. Het afkoppelen van verhard oppervlak en het aanleggen van bergbezinkriolen heeft ervoor gezorgd dat in deze situaties de vuiluitworp op het oppervlaktewater voldoet aan de toegestane vuilemissie ($\pm 13.000\text{kg}$). De vuilbelasting is theoretisch afgenomen van 40.000 kg per jaar naar 10.000 kg per jaar.

De riolering in de gemeente Hardenberg is gedurende de planperiode 2009 – 2013 planmatig gereinigd en geïnspecteerd. Twee derde van het rioolstelsel is gereinigd en geïnspecteerd. Er zijn waar nodig tijdens het reinigen en inspecteren maatregelen uitgevoerd om de conditie van het rioolstelsel te waarborgen.

De gemalen van de gemeente Hardenberg hebben een telemetriesysteem. Het telemetriesysteem zorgt ervoor dat informatie van de gemalen doorgegeven wordt aan een centrale computer. Het gaat dan om informatie over wanneer en hoe lang ze aan staan. Storingen in een gemaal worden via het telemetriesysteem gesignaleerd en binnen 24 uur opgelost.

Door goed gebruik van de drukriolering kan het voorkomen dat afvalwater enkele uren stil staat in het systeem. Het rottingsproces van het afval is dan in volle gang. Als het afvalwater geloosd wordt op het rioolstelsel in de bebouwde kom, komen rottingsgassen vrij. Gevolgen zijn stankoverlast en aantasting van het rioolstelsel. In de praktijk is gebleken dat stankoverlast en aantasting van het riool niet te voorkomen zijn. Bij stankoverlast zijn maatregelen getroffen om de geur af te vangen door koolstoffilters.

Het tweede doel, zorgen voor transport van afvalwater is behaald. Bij inspectie en controle geconstateerde problemen worden waar nodig verholpen

2.1.3 Zorgen voor inzameling van regenwater

Het derde doel bracht de volgende eisen met zich mee:

- Alle percelen binnen het gemeentelijke grondgebied waar hemelwater vrijkomt waarvan men zich wil ontdoen, moeten op de gemeentelijke regenwater riolering zijn aangesloten, tenzij men het hemelwater voor de lokale waterhuishouding of andere doeleinden wil gebruiken;
- De instroming in riolen via kolken moet ongehinderd kunnen plaats vinden.

In veel gevallen is het aangeboden hemelwater aangesloten op de gemeentelijke riolering. In andere gevallen wordt het hemelwater bovengronds afgevoerd naar een wadi (infiltratievoorziening) of naar oppervlaktewater. Op deze manier wordt het water geïnfiltreerd in de omgeving.

Eén keer per jaar zijn de kolken en platformen onder de kolken gezogen, waardoor instroming kan plaatsvinden. Plasvorming bij kolken is beperkt maar kan niet altijd worden voorkomen. Waarnemingen en klachten komen binnen bij de buitendienst van de gemeente Hardenberg. Klachten zijn afgehandeld en opgelost.

Het derde doel, zorgen voor inzameling van regenwater, is behaald. Water wordt deels bovengronds afgevoerd richting oppervlaktewater of wordt geïnfiltreerd. Water kan ongehinderd via de kolken het rioolstelsel instromen.

2.1.4 Zorgen voor de verwerking van ingezameld regenwater

Bij het vierde doel werden de volgende eisen gesteld;

- De afvoercapaciteit van de riolering moet voldoende zijn om het aanbod van regenwater bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd in bijzondere omstandigheden;
- De vuiluitworp door hemelwaterlozingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn;
- De objecten dienen in een goede staat te zijn.

De afvoercapaciteit van de riolering bij een standaardbui (bui 7 of 8) volgens leidraad Riolering is voldoende. Deze standaardbuizen komen theoretisch 1 keer per 2 jaar voor met respectievelijk de piek voor- en achter in de bui. De bui heeft een volume van 19,8 mm in 75 minuten en een piek intensiteit van 110 l/s per hectare. In de planperiode 2009 – 2013 heeft er incidenteel, bij extreme buien, wateroverlast plaatsgevonden.

De vuiluitworp door hemelwaterlozing is beperkt. De hemelwaterstelsels zijn aangelegd conform toepassing bouwstoffen besluit. Er vindt nagenoeg geen uitloging van materialen plaats en de vuiluitworp voldoet aan de uitgangspunten gesteld door de waterbeheerder.

De objecten die het regenwater verwerken, zijn in goede staat. De stabiliteit en waterdichtheid van de hemelwaterstelsels zijn dusdanig, dat er geen reparaties nodig zijn.

Het vierde doel zorgen voor de verwerking van ingezameld regenwater, is behaald

2.1.5 Zorgen voor vaststelling van grondwaterbeleid

In de planperiode 2009 – 2013 is op het gebied van de grondwaterzorgplicht het volgende doel vastgesteld; zorgen dat er beleid vastgesteld wordt op het gebied van de gemeentelijke grondwaterzorgplicht en zorgen dat dit uitvoering krijgt. In het vGRP zijn geen functionele eisen en maatstaven gesteld aan dit doel.

In de samenwerking afvalwaterketen, met de gemeenten Ommen, Coevorden, Emmen, Borger Odoorn en het waterschap Velt en Vecht is grondwaterbeleid opgesteld. De vaststelling van het beleid zal iedere gemeente apart organiseren. In gemeente Hardenberg wordt het beleid samen met het vGRP 2014-2018 vastgesteld. Vanuit de samenwerking afvalwaterketen heeft er een historisch grondwater onderzoek plaatsgevonden. Locaties met structureel hoge grondwaterstanden zijn in beeld gebracht en onderzocht. Vanuit het grondwaterbeleid worden er bij locaties met een structureel nadelig effect maatregelen getroffen om overlast tegen te gaan.

Het vijfde doel, zorgen voor vaststelling van grondwaterbeleid is, formeel, niet gehaald. Het grondwaterbeleid is opgesteld. Er is onderzoek uitgevoerd naar het meten en monitoren van grondwaterstanden. Het beleid wordt samen met vGRP 2014-2018 vastgesteld.

2.1.6 Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering

Het zesde doel dat in het vGRP gesteld wordt, is een doelmatig beheer en goed gebruik van de riolering. De bijbehorende gestelde eisen waren:

- Het rioleringsbeheer dient afgestemd te worden met de andere gemeentelijke taken;
- Overlast tijdens werkzaamheden aan de riolering dient beperkt te zijn;
- De gebruikers van de riolering dienen bekend te zijn bij de gemeente en ongewenste lozingen dienen te worden voorkomen;
- Er dient inzicht te bestaan in de toestand en het functioneren van de riolering. Alle rioleringsgegevens dienen direct beschikbaar en toegankelijk te zijn;
- Er dient gebruik gemaakt te worden van materialen die de waterkwaliteit niet negatief beïnvloeden. Tevens dient gelet te worden op energieverbruik;
- Er dient een klantgerichte benadering te worden nagestreefd;
- De kosten voor het beheer moeten op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau liggen.

Het beheer en onderhoud aan de riolering werd zoveel mogelijk afgestemd en uitgevoerd met andere gemeentelijke taken, zoals wegwerkzaamheden. Tijdens werkzaamheden aan de riolering werd er afstemming gezocht met interne en externe partijen om overlast te beperken. De bereikbaarheid zoveel mogelijk gehandhaafd door te werken met maximale toepassingen van sleufloze technieken (relining).

De gemeente Hardenberg kent de gebruikers van de riolering. Jaarlijks worden de gebruikers van de riolering tijdens een flyeractie van RIONED en door publicatie in weekblad de Toren, voorgelicht over wat wel en niet door het riool gespoeld mag worden. Bij het afkoppelen van verhard oppervlak, aanleg van nieuwe riolering en huisaansluitingen zijn bewoners voorgelicht om regenwaterlozingen op dwa-stelsels en drukriolering tegen te gaan. Het regenwater wordt opgevangen of getransporteerd via een regenwaterriool.

Door middel van monitoring en inspectie van de gemalen en inspectie van het vrijvervalstelsel zijn foutieve aansluitingen of knelpunten van lozingsgedrag opgespoord. Er is handhavend opgetreden en knelpunten zijn aangepakt. Tijdens de reguliere controles van milieuvergunningen is gecontroleerd of een bedrijf zich aan de lozingsvoorschriften houdt. Lozingen van drainagewater van particulieren zijn deels aangesloten op het hemelwaterstelsel van de gemeente Hardenberg.

Door het in gebruik nemen van een nieuw beheerssysteem heeft de gemeente een lichte achterstand in het verwerken van revisiegegevens. De revisiegegevens worden vanaf eind 2013 ingevoerd. Ondanks de overgang kunnen de gegevens over de riolering opgevraagd worden. Hiermee wordt voldaan aan de Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION).

Voor het theoretisch inzicht in het functioneren van de riolering beschikken we over een basisrioleringsplan uit 2004 en diverse optimalisatiestudies uit 2006 tot 2009. Herberekening van de riolering vindt plaats naar behoefte en noodzaak.

De gemalen en drukriolering zijn volgens nieuwe meetmethoden, BRL K14.020/01, kwaliteit gestuurd onderhouden. De jaarlijkse inspectie is geregistreerd in de nieuwe applicatie voor gemalen. Bij vervanging van (onderdelen van) gemalen worden, waar mogelijk, energiezuinigere onderdelen geplaatst.

In de gemeente Hardenberg wordt gebouwd volgens het vernieuwde Bouwbesluit 2012. Er wordt gebruik gemaakt van materialen in goten, afvoerleidingen en dakbedekking die nagenoeg niet uitloggen.

In de planperiode 2009 – 2013 werd er binnen 1 werkdag gereageerd op meldingen over de riolering. De meldingen zijn afgehandeld door medewerkers van de buitendienst of doorgezet naar een vakspecialist riolering van de gemeente Hardenberg. Voor de uitvoering van maatregelen en het verhelpen van storingen in de gemalen en drukriolering zijn de meldingen doorgezet naar een externe partij.

De kosten voor het beheer zijn aanvaardbaar. Het aanbestedingsbeleid van de gemeente Hardenberg is leidend.

Het zesde doel, doelmatig beheer en goed gebruik van riolering, is deels behaald. Na constatering worden ongewenste lozings aangepakt. De lichte achterstand in het verwerken van de revisies wordt voor eind 2014 weggewerkt

2.2 Financiële evaluatie

In de planperiode 2009 -2013 is de gemeente Hardenberg op het gebied van rioleringszorg 'sober en doelmatig' aan de slag gegaan met de opgaven uit het vGRP. Daarbij werden activiteiten in de buitenruimte zoveel mogelijk op elkaar afgestemd om kapitaalvernietiging te voorkomen. Het planmatig onderhoud is gestart na de eerste inspectieronde en dat is twee jaar later dan in het kostendekkingsplan opgenomen is. Verder was het plan gericht op onderzoek en het verkrijgen van inzicht. Door werk-met-werk te maken en een andere manier van aanbesteding en inkopen zijn enkele gereserveerde budgetten voordeliger uitgevallen dan in opgenomen in het kostendekkingsplan 2009-2013. In totaal is de reserve riolering daardoor gegroeid van 4,9 miljoen naar 6 miljoen euro, stand 31 december 2012.

3. Gewenste situatie

In dit hoofdstuk worden de ambities, ontwikkelingen, doelen en beleidskeuzes van de gemeente Hardenberg beschreven.

De gemeenteraad van Hardenberg heeft een aantal ambities geformuleerd, dit vGRP heeft aansluiting gezocht bij de toekomstvisie van de gemeente Hardenberg. De beleidskeuzes en doelen beschreven in het vGRP dragen bij aan die ambities. Verschillende ontwikkelingen zoals het Bestuursakkoord water, de Routekaart 2030 en de samenwerking afvalwaterketen hebben invloed op de opgave waar de gemeente voor staat. De gewenste situatie is vertaald naar zes doelen, die voortvloeien uit de evaluatie van het vGRP 2009 – 2013. Vervolgens worden er enkele beleidskeuzes toegelicht in dit hoofdstuk.

3.1 Ambities en ontwikkelingen

Voordat de nieuwe gemeentelijke watertaken uitgewerkt worden in concrete doelen en maatstaven voor de gemeente Hardenberg, staan we eerst stil bij de ambities die de gemeente heeft en de diverse ontwikkelingen die op ons af komen.

3.1.1 Ambities

In de toekomstvisie 'De gemeente Hardenberg stapt stevig op de toekomst af' vastgesteld 23 april 2013, heeft de gemeenteraad een aantal ambities geformuleerd waar het vGRP een bijdrage aan levert. Zo wil de gemeente Hardenberg inwoners een aantrekkelijke en groene woonomgeving bieden. Adequate rioleringszorg is daarom een voorwaarde. Vanuit veiligheid in de openbare ruimte is er een doelstelling opgesteld om de fysieke openbare ruimte en de voorzieningen die zich daarin bevinden, schoon, heel en veilig te houden. Ook is er het streven om het kwaliteitsniveau op het gebied van milieukwaliteit in stand te houden. De riolering levert aan beide doelstellingen een bijdrage.

Activiteiten in de buitenruimte worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd om kapitaalvernietiging te voorkomen. Budgettair zal worden gezocht naar optimale oplossingen. Een belangrijk aspect daarbij is de samenwerking met waterschappen en gemeenten. In de komende planperiode wordt er, vanzelfsprekend, gezamenlijk op de meest duurzame en doelmatige manier en met de beschikbare middelen gewerkt aan de opgaven. Ook wordt er bekeken welke activiteiten de meest positieve effect hebben voor de leefomgeving en volksgezondheid.

In de planperiode 2014 - 2018 zal de gemeente de gemeentelijke watertaken op dezelfde manier als in het vorige vGRP oppakken, 'sober en doelmatig'.

3.1.2 Ontwikkelingen

Verschillende ontwikkelingen, zoals het Bestuursakkoord water en de Routekaart 2030, beschreven in paragraaf 1.3, hebben invloed op de opgave waar de gemeente voor staat. In de planperiode 2014- 2018 worden deze ontwikkelingen nauwkeurig gevolgd en waar nodig in geparticipeerd. Vanuit het motto 'sober en doelmatig' wordt er gekeken welke ontwikkelingen voor de gemeente Hardenberg interessant en innovatief zijn om nader te onderzoeken.

Onderwerpen die worden gevolgd zijn:

- Ontwikkelingen over afkoppelen;
- Klimaatverandering;
- Energie besparende maatregelen;
- (Her)gebruik grondstoffen;
- Duurzaamheid en innovatie op gebied van riolering en oppervlaktewater.

Bij nader onderzoek wordt een afweging gemaakt tussen doelmatigheid, duurzaamheid, strategie en kosten.

3.1.3 Samenwerking afvalwaterketen

Vanuit de samenwerking afvalwaterketen in het beheergebied van waterschap Velt en Vecht is er een regionaal feitenonderzoek opgesteld, zie paragraaf 1.4. In het regionale feitenonderzoek zijn kansen geïnventariseerd. Door middel van deze verkenning is gekeken of in het afvalwaterbeheer de kosten zijn te beheersen, de kwaliteit is te verbeteren, de kwetsbaarheid van de organisatie te verminderen en de duurzaamheid te verhogen. Dit sluit aan bij de vier doelen die genoemd zijn in het Bestuursakkoord Water, zie paragraaf 1.3.

In onderstaand figuur (figuur 2) is een overzicht gegeven van de (werk)processen die binnen afvalwaterbeheer voorkomen. Per (werk)proces zijn de geïnventariseerde kansen weergegeven.

	Omschrijving van mogelijke kansen
Visie – Planvorming – Programmering	Er voor zorgen dat de goede dingen worden gedaan. Dit vraagt om een heldere visie en een zorgvuldige afweging van mogelijkheden en prioritering.
Reinigen – Inspecteren – Beoordelen – Maatregelen	Het inzicht in de kwalitatieve toestand van de voorzieningen en risico's van disfunctioneren in beeld brengen en op basis daarvan kosteneffectieve strategieën ontwikkelen voor reparatie, renovatie en vervanging.
Programma van Eisen – Aanbesteden – Toezicht	Het maximaal benutten van 'eigen' kennis en kennis en ervaring van private partijen. Het gaat hierbij om vraagformulering en de wijze van aanbesteden.
Data – Meten – Monitoren – Inzicht	Om goede afwegingen te kunnen maken over investeringen en beheer is inzicht in toestand en functioneren een voorwaarde.
Onderhoud – Klachten – Storingen	Het gezamenlijk uitvoeren van deeltaken, met name het operationeel beheer van gemalen of het organiseren van storingsdiensten
Bedrijfsvoering installaties	Het gezamenlijk (waterschap en drinkwaterbedrijven) optimaliseren van het onderhoud en het besturen van voorzieningen
Financieren investeringen	Investeringen zodanig financieel verwerken (afschrijving, gebruik van voorzieningen) dat duurzaam laagste rioolheffing wordt bereikt.

Figuur 2: overzicht kansen van (werk)processen in de samenwerking afvalwaterketen²¹

In de planperiode 2014-2018 wordt ingezet op bovenstaande werkprocessen. De gemeente Hardenberg vervult zowel bestuurlijk als ambtelijk een actieve rol in de samenwerking en totstandkoming van werkprocessen. De werkprocessen groeien uit tot projecten. De projecten

²¹ Regionaal feitenonderzoek samenwerking afvalwaterketen regio Velt en Vecht. Welldra en Royalhaskoning DHV, 25 februari 2013

binnen de samenwerking afvalwaterketen vormen een belangrijk onderdeel van het vGRP 2014-2018. Het vGRP geeft ruimte om te werken aan de opgaven van deze samenwerking.

De kansen leveren verbeteringen op in termen van kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid en duurzaamheid zoals uit onderstaand kansenoverzicht blijkt. Daarnaast kunnen interessante besparingen worden bereikt.

Kans	Besparing gemeenten in 2020 (k€/jaar)	Besparing waterschap in 2020 (k€/jaar)	Besparing drinkwater-bedrijven in 2020 (k€/jaar)	Kosten (direct en indirect) (k€)	Kosten	Kwaliteit	Kwetsbaarheid	Duurzaamheid
Visie – Planvorming – Programmering	170	pm	pm	105				
Reinigen – Inspecteren – Beoordelen – Maatregelen	600 + 480	100 + 100	pm	180				
Programma van Eisen – Aanbesteden – Toezicht	100	100	-	105				
Data – Meten – Monitoren – Inzicht	pm	pm	-	135				
Onderhoud – Klachten – Storingen	90	50	-	90				
Bedrijfsvoering installaties	-	pm	pm	pm				
Financiële investeringen	pm	-	-	90				
SUBTOTAAL	1.440	350	pm	705				
Exploitatie vergelijking	500	-	-	35				
SUBTOTAAL incl. exploitatie	1.940	350	pm	740				
Organisatie van (afval)waterketenbeheer	1.300	1.200	pm	pm				
TOTAAL	3.240	1.550	pm	740				

Figuur 3: overzicht kansen samenwerking afvalwaterketen²²

3.2 Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden

De wettelijke zorgplicht is niet gewijzigd ten opzichte van het vGRP 2009 - 2013. Daarmee zijn de doelen om een goede uitvoering te geven aan de zorgplichten niet of nauwelijks gewijzigd. Op basis van de nieuwe ontwikkelingen en ambities van de gemeente zijn voor het afvalwater, regenwater en grondwater kleine wijzigingen aangebracht.

²² Regionaal feitenonderzoek samenwerking afvalwaterketen regio Velt en Vecht. Welldra en Royalhaskoning DHV, 25 februari 2013

De doelen voor de planperiode 2014 – 2018 zijn:

Doel		Toelichting
1.	Zorgen voor doelmatige inzameling van afvalwater.	Elk perceel binnen de gemeentegrens heeft een aansluiting op de riolering of alternatieve voorziening. De gemeente zorgt voor inzamelen van afvalwater dat door particulieren en bedrijven aan de perceelgrens wordt aangeboden.
2.	Zorgen voor doelmatig transport van afvalwater.	De gemeente ontvangt afvalwater van particulieren en bedrijven bij de perceelgrens en zorgt ervoor dat het systeem (riolering, kolken en gemalen) op orde is en het afvalwater transporteert naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie.
3.	Zorgen voor inzameling en/of transport van overtollig regenwater.	De gemeente ontvangt (waar nodig) hemelwater op de perceelgrens van particulieren en bedrijven en zorgt voor transport naar een voorziening om het water vast te houden en/of te bergen.
4.	Zorgen voor de verwerking van ingezameld en overtollig regenwater	Het regenwatersysteem heeft voldoende capaciteit om bij neerslag het water te laten infiltreren, te bergen en/of af te voeren. Uitgezonderd bijzondere omstandigheden.
5.	Zorgen dat het grondwater een bestemming van een gebied (binnen de bebouwde kom) niet structureel belemmert.	Structureel grondwateroverlast wordt, conform grondwaterbeleid, zoveel mogelijk voorkomen.
6.	Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering.	De gemeente heeft inzicht in het functioneren van de riolering. Ongewenst lozingsgedrag wordt zoveel mogelijk voorkomen.

Om de realisatie van de doelen te toetsen, zijn er functionele maatstaven en meetmethoden opgesteld. Het complete overzicht hiervan is terug te vinden in bijlage 1.

3.3 Beleidskeuzes

De zorgplichten voor stedelijk afvalwater, overtollig hemelwater en grondwateroverlast zijn voor de gemeente wettelijke plichten. De gemeente is vrij om eigen beleidskeuzes te maken voor de invulling van deze zorgplichten. In de komende planperiode richten de beleidskeuzes van de gemeente Hardenberg zich op inzicht verkrijgen in het functioneren van het rioolstelsel, de wijze van het afkoppelen van regenwater op lokaal niveau en het uitvoeren van het grondwaterbeleid.

3.3.1 Inzicht in functioneren rioolstelsel

Het opstellen van rioleringsplannen en het berekenen van de nodige maatregelen ten behoeve van het behalen van de basisinspanning heeft ons inzicht gegeven in het functioneren van het rioolstelsel. De volgende stap is het controleren of met de uitgevoerde maatregelen de gestelde doelen, in de praktijk, bereikt zijn. Controle kan op 2 manieren plaatsvinden:

1. Door het maken van een berekening;
2. Door meten en monitoren.

Voor een verbetering van het inzicht in het functioneren van het rioolstelsel gaat de gemeente meten en monitoren in plaats van herberekenen.

De gemeente Hardenberg krijgt door meten en monitoren:

1. Inzicht in werkelijke invloed van overstorten op oppervlaktewater;
2. Inzicht in incidenten;
3. Inzicht in overlast en extreme situaties;

4. Inzicht in klachten en meldingen en kan deze gericht afhandelen;
5. Inzicht in toekomstige investeringen en kan deze verantwoorden.

De combinatie van neerslaggegevens en meetgegevens van de riolering geven ons inzicht in het werkelijk functioneren van de riolering. Op basis van de gegevens kunnen overlast situaties in kaart worden gebracht.

Door te meten en monitoren wordt inzicht verkregen in het lozingsgedrag van bedrijven en particulieren. Zo worden fout lozingsgedrag en foutieve aansluitingen gesignaleerd en aangepakt.

Bij onderzoeken naar de verbetering van de waterkwaliteit van het oppervlaktewater zijn gegevens over hoeveel en hoe vaak water over de overstort gaat wenselijk. Met meten en monitoren zijn die gegevens beschikbaar.

3.3.2 Regenwater

Gemeenten zijn verplicht om de zorg van het hemelwater als onderdeel op te nemen in het vGRP. De ambitie voor het inzamelen en verwerken van hemelwater sluit aan bij de zorgplicht hemelwater, volgens artikel 3.5. Waterwet. Hieronder wordt de wijze van het afkoppelen van regenwater op lokaal niveau toegelicht. Er wordt onderscheid gemaakt tussen nieuwbouw, bestaand gebied, inbreidingen en het buitengebied.

De gemeente Hardenberg adviseert bedrijven en particulieren, bij een goed doorlatende ondergrond en de afwezigheid van storende lagen, het hemelwater op eigen terrein te verwerken. Indien percelen grenzen aan oppervlaktewater kan een perceeleigenaar hierop afvoeren, in overleg met de waterkwaliteitsbeheerder.

Definitie wateroverlast

Tijdens regenval kan wateroverlast voorkomen. De gemeente Hardenberg definieert wateroverlast als volgt; water op straat kan voorkomen. Het water mag een woning niet binnen stromen. Souterrains, kelders en ondergrondse garages dienen zo aangelegd te zijn dat het water vanaf het openbaar gebied niet binnen kan stromen.

Voor het afkoppelbeleid worden regionale en landelijke ontwikkelingen gevolgd. Hier wordt waar nodig in geparticipeerd.

Nieuwbouw:

Momenteel wordt er bij het ontwerpen van de infrastructuur in nieuwbouwplannen al rekening gehouden met de aanleg van een gemeentelijk hemelwaterstelsel zoals een riool, wadi of watergang. Om foutieve aansluitingen tegen te gaan wordt een perceeleigenaar geadviseerd het hemelwater (voor een deel) op eigen terrein te infiltreren of direct te lozen op oppervlaktewater. Is verwerking op eigen terrein niet mogelijk dan kan het hemelwater bovengronds afgevoerd worden naar het gemeentelijke hemelwaterstelsel. Het regenwater wordt apart van het afvalwater ingezameld en verwerkt.

Het hemelwater in het openbaar gebied wordt aangesloten op een gemeentelijk hemelwaterriool of verwerkt door lozing in een wadi of oppervlaktewater.

Bestaand gebied:

In bestaand gebied wordt het vuile afvalwater vaak samen met het hemelwater via een gemengd rioolstelsel afgevoerd. Bij vervanging van de riolering wordt het afkoppelen van verhard oppervlak, in bestaand bebouwd gebied, alleen geadviseerd/uitgevoerd wanneer het maatschappelijk verantwoord is. Een afweging wordt gemaakt tussen doelmatigheid, duurzaamheid, strategie en kosten. Voor het afkoppelen in bestaand gebied wordt afstemming gezocht met andere projecten in de buitenruimte (revitalisering, wegreconstructies, rioolvervanging).

Ook het hemelwater in het openbaar gebied wordt (bij vervanging van de riolering) aangesloten op een gemeentelijk hemelwaterstelsel zoals een hemelwaterriool, wadi of watergang.

Perceeleigenaren krijgen de mogelijkheid om het overtollige hemel- en of grondwater hierop aan te sluiten als verwerking op eigen terrein niet mogelijk is.

Inbreiding:

Bij inbreidingen wordt het regenwater en afvalwater gescheiden aangeleverd aan de perceelgrens. Afhankelijk van het type rioolstelsel dat aanwezig is zal het regenwater aangesloten worden op het regenwaterstelsel of het gemengde stelsel.

Hemelwater in het openbaar gebied wordt aangesloten op een gemeentelijk hemelwaterstelsel zoals een hemelwaterriool, wadi of watergang.

Buitengebied:

Perceeleigenaren in het buitengebied verwerken het hemelwater op eigen terrein of zorgen voor een aansluiting op het oppervlaktewater. Het aansluiten van hemelwater op de drukriolering is niet toegestaan.

3.3.3 Grondwater

In de vorige planperiode is op het gebied van de grondwaterzorgplicht het doel opgenomen om grondwaterbeleid op te stellen, zie paragraaf 2.1.5. Met het vaststellen van de 'Wet gemeentelijke watertaken' is de gemeente per 1 januari 2008 aanspreekpunt voor de zorgplicht voor grondwater.

Vanuit de samenwerking afvalwaterketen is in samenwerking met gemeenten Ommen, Coevorden, Emmen, Borger Odoorn en waterschap Velt en Vecht grondwaterbeleid opgesteld. Ook heeft er een historisch grondwateronderzoek plaatsgevonden.

In het grondwaterbeleid zijn de taken en verantwoordelijkheden voor perceeleigenaar, gemeente, waterschap en provincie vastgelegd:

- De provincie is strategisch grondbeheerder;
- Het waterschap beheert water in beken, sloten, rivieren en kanalen;
- De gemeente zamelt aangeboden (grond)water in en heeft de taak wegen en openbaar groen te ontwateren om een gezonde en veilige leefomgeving te waarborgen;
- De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor de ontwatering en afwatering van het perceel en voor de vochthuishouding, denk hierbij aan o.a. de zorg voor drainage systemen onder en rond de woning en het waterdicht zijn van kelders.

Het grondwaterbeleid richt zich op grondwatersituaties binnen de bebouwde kom. Er is sprake van een overlastsituatie als de grondwaterstanden te hoog of juist te laag zijn. In een beperkt aantal gevallen is er sprake van een structureel nadelig effect van de grondwaterstand. De gemeente heeft de taak doelmatige maatregelen te treffen om structureel nadelig effect te voorkomen of te beperken. De taak bestaat niet uit het wegnemen van de (ervaren) overlast.

Nadelig effect hoge grondwaterstand:

- Bouwkundige constructies worden aangetast;
- Optrekkend vocht en schimmelvorming met risico's voor de volksgezondheid;
- Slechte draagkracht/ verzakking van aanwezige verharding;
- Water in de woning.

Nadelig effect lage grondwaterstand:

- Bouwkundige constructies worden aangetast;
- Schade aan ondergrondse infrastructuur (o.a. kabels en leidingen);
- Verzakkingen van tuinen, openbaar groen en verharding;
- Droogteschade.

Tijdens het bestuurlijk overleg samenwerking afvalwaterketen op 24 september 2012 hebben de portefeuillehouders water ingestemd met het gezamenlijk grondwaterbeleid. Het grondwaterbeleid is toegevoegd in bijlage 2. Met het vaststellen van het vGRP wordt ook het grondwaterbeleid vastgesteld.

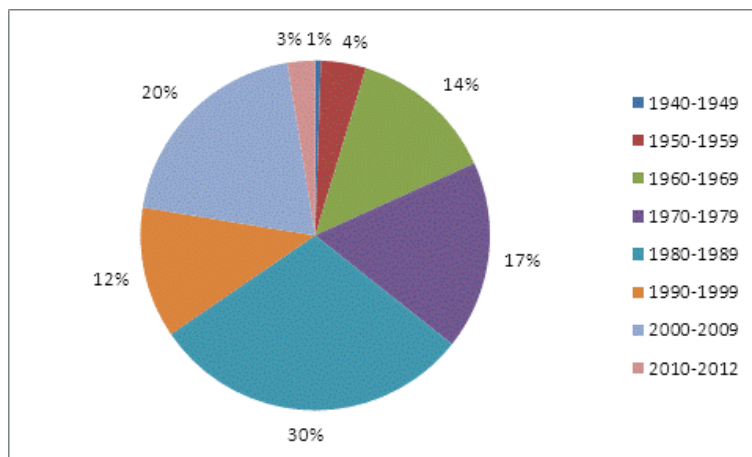
4. Huidige situatie

In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie van de riolering beschreven. De gegevens geven de huidige situatie van 2013 weer.

4.1 Kenmerken rioolstelsel

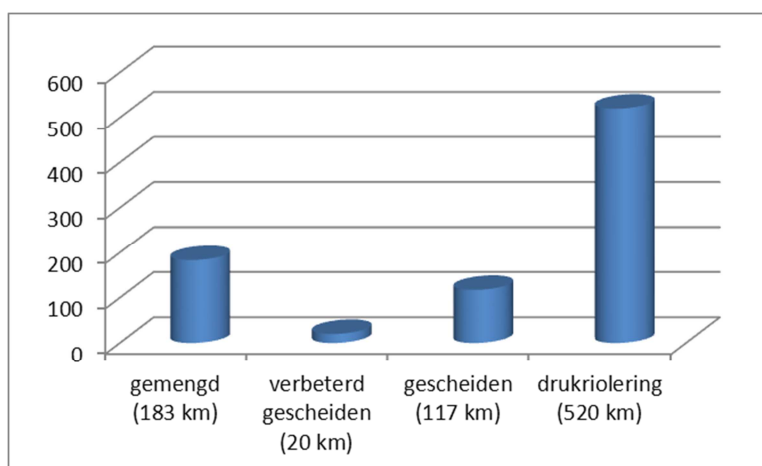
Binnen het stedelijk gebied van de gemeente Hardenberg wordt het afvalwater ingezameld en afgevoerd via vrijvervalstelsels. Het afvalwater stroomt naar het laagstgelegen punt in het rioolstelsel. In het buitengebied zijn bijna alle woningen aangesloten op de drukriolering. Daar wordt het afvalwater per cluster woningen met een gemaal verpompt naar het stedelijk gebied of de rioolwaterzuivering van het waterschap.

De oudste riolering van het vrijvervalstelsel van de gemeente Hardenberg is aangelegd in 1932 en is nog steeds in gebruik. Circa 6% van de vrijvervalriolering is ouder dan 50 jaar. In de jaren '60, '70 en '80 is een groei geweest in de aanleg van riolering. Dit is gelijk aan de groei van de woonkernen.

Figuur 4: procentuele verdeling ouderdom vrijvervalstelsel

De meeste kilometers riolering bestaan uit drukriolering. De drukriolering is voornamelijk eind jaren 80 en in de periode 2005-2008 aangelegd. Uit milieuoogpunt heeft de gemeente destijds gekozen om alle percelen in het buitengebied een aansluiting aan te bieden op de drukriolering.

Figuur 5: aantal kilometers type riolering

In onderstaande tabel worden een aantal kenmerken van het gemeentelijke rioolstelsel weergegeven:

Beschrijving	Aantal/ lengte
(Verbeterd) gemengd rioolstelsel	183 km
Gescheiden stelsel vrijverval	117 km
waarvan infiltratieriool (IT-riool)	17 km
Verbeterd gescheiden stelsel vrijverval	20 km
Aantal overstorten gemengde stelsel	37
Randvoorzieningen	11
Drukriolering	520 km
Perceelaansluitingen (op riolering)	28.730
Kolkaansluitingen	21.000
Gemalen	85 gemeente 15 waterschap
Pompen en gemalen (buitengebied)	2.125
Aantal IBA's en alternatieve voorzieningen	24

Voor de 24 percelen die niet aangesloten zijn op de drukriolering is ontheffing voor de zorgplicht verleend door de provincie. De ontheffing loopt tot 2020.

Voor de levensduur van de vrijvervalriolering wordt een termijn van 80 jaar aangehouden. Het grootste deel van de gemeente is gelegen op zandgronden. Uit de praktijk blijkt dat een levensduur van (minimaal) 80 jaar, in zandgronden, reëel is. Een deel van de riolering zal de komende periode op basis van leeftijd in aanmerking komen om vervangen te worden.

Op basis van rioolinspecties wordt bepaald of vervanging noodzakelijk is of dat de riolering nog in een dusdanig goede staat is dat de riolering nog een aantal jaren kan blijven liggen.

De gemeente heeft tot 2012, 160 km van het rioolstelsel geïnspecteerd met video-inspectie. Hieruit komt naar voren dat de verwachte levensduur van de riolering in de meeste gevallen meer dan 60 jaar bedraagt. Het tijdstip van vervanging wordt mede bepaald op basis van gepland wegbeheer. Bij de punten waar drukriolering is aangesloten op de vrijvervalriolering, wordt de levensduur van 80 jaar door aantasting niet gehaald.

4.2 Beheer en onderhoud

Om een levensduur van de riolering van meer dan 60 jaar te halen, pleegt de gemeente het nodige jaarlijkse beheer, onderhoud en reparaties aan het rioolstelsel. Het reguliere onderhoud is als volgt:

- Reiniging kolken: 1 maal per jaar;
- Reiniging en inspectie riolering: 1 maal per 7 jaar (40 kilometer per jaar);
- Reiniging en inspectie regenwaterriolen: 1 maal per 14 jaar (7 kilometer per jaar);
- Reiniging en inspectie gemalen: 1 maal per jaar;
- Straatvegen t.b.v. riolering: 1 maal per jaar.

Sinds 2010 wordt er jaarlijks 40 kilometer riolering gereinigd en geïnspecteerd. De gemeente Hardenberg beoordeeld zelf de resultaten van de inspecties en besluit waar reparatie of vervanging

nodig is. Uitgangspunt bij de beoordeling is NEN3398, aangepast op de lokale situatie. Gezien de stabiele ligging in zandgrond, hoeft er niet altijd ingegrepen worden bij constatering van schades, zoals hoekverdraaiing. Vanaf 2011 worden voor een jaar reparaties, renovaties en vervangingen gebundeld en uitbesteed aan een aannemer.

De gemeente beschikt over een beheerpakket voor de openbare ruimte. Het rioleringsbeheersysteem is onderdeel van dit pakket. De revisies worden opgenomen in het beheerpakket. Voor het bijhouden van het systeem worden jaarlijks middelen gereserveerd.

De buitendienst van de gemeente Hardenberg voert op basis van interne contracten (Service Level Agreement) werkzaamheden uit voor de beleidsafdelingen water en riolering. Deze werkzaamheden bestaan uit het behandelen van meldingen, straten vegen, wadi's maaien en kleine reparaties aan de riolering. Het reinigen van de kolken wordt uitgevoerd door een extern bedrijf.

4.3 Hydraulische functioneren van het rioolstelsel

Het hydraulisch functioneren van de rioolstelsels is in het basisrioleringsplan (BRP) onderzocht. In 2004 zijn alle rioolstelsels doorgerekend en zijn maatregelen voorgesteld om het functioneren van de riolering te verbeteren. De voorgestelde maatregelen waren niet altijd maatschappelijk voordelig, daarom zijn tussen 2006 en 2009 diverse optimalisatiestudies uitgevoerd. Binnen de gemeente Hardenberg is op deze wijze maatschappelijk verantwoord een hydraulisch goed functionerend rioolstelsel gerealiseerd. Hieronder zijn de plannen weergegeven waarin de maatregelen omschreven staan:

Basisrioleringsplannen

- Basisrioleringsplan gemeente Hardenberg, oktober 2004
- Afkoppelplan Slagharen, De Belt, Schuinesloot en Lutten, oktober 2005
- Optimalisatie rioleringstak Bergentheim, december 2006
- Optimalisatie riolering woonkern Dedemsvaart, november 2006
- Regenwaterstructuurplan Hardenberg Centrum, juli 2010
- Waterkwaliteitspoor Balkbrug, november 2009

De rioolstelsels zijn in staat bui 08 (19,8 mm in 75 minuten, standaardbui uit Leidraad Riolering) te verwerken zonder dat er wateroverlast plaatsvindt. Ieder jaar komt het minimaal één keer voor dat er ergens binnen de gemeentegrens 'water op straat' staat als gevolg van hevige neerslag.

4.4 Vuil technisch functioneren van het rioolstelsel

Met het afkoppelen van verhard oppervlak en de aanleg van randvoorzieningen heeft de gemeente Hardenberg aan haar verplichtingen voldaan om de vuiluitwerp vanuit het rioolstelsel op het oppervlaktewater te verminderen.

Op dit moment zijn er geen problemen met de waterkwaliteit als gevolg van het overstorten van vuilwater uit de riolering. De locaties van de overstorten zijn terug te vinden in de plannen, zoals benoemd in paragraaf 4.3.

4.5 Monitoring

In het kader van de overstortvergunning zijn sinds 2006 bij de randvoorzieningen en de belangrijkste overstorten overstortmeters geplaatst. Op deze locaties wordt het waterniveau gemeten vanaf het moment dat het water overstort op het oppervlaktewater. Het waterniveau wordt omgerekend naar een debiet. De resultaten worden jaarlijks besproken met de waterschappen. Zij hebben ook toegang tot de meetgegevens. Bij de gemeentelijke gemalen wordt geregistreerd wanneer ze gaan werken en wanneer ze weer afslaan.

Sinds 3 jaar hebben we de beschikking over gedetailleerde buienradargegevens voor onze gemeente.

4.6 Riolaansluitingen

Alle percelen binnen de gemeentegrens van Hardenberg zijn aangesloten op de (druk)riolering (28.730 stuks) of voorzien van een goedgekeurde eigen zuiveringstelsel (IBA, mestkelder) (24 stuks).

4.7 Meldingen

Inwoners van de gemeente Hardenberg kunnen meldingen over bijvoorbeeld wateroverlast en meldingen over de riolering doorgeven aan de gemeente, via het centrale telefoonnummer 140523 of via de website. De meldingen worden door het klant contact centrum (KCC) naar de juiste afdeling doorgestuurd. Momenteel biedt het registratiesysteem niet de mogelijkheid om meldingen over riolering te filteren. Er wordt binnen 1 werkdag gereageerd op de meldingen.

De klachten over drukriolering en gemalen worden door een externe partij afgehandeld. Deze worden apart geregistreerd. In 2012 waren er 358 storingen. Meldingen zijn veelal, rode lamp brand, water wil niet weg en in mindere mate overlast in de woning.

4.8 Nieuwbouw

Bij nieuwbouwlocaties (in- en uitbreidingslocaties) wordt het afvalwater en hemelwater gescheiden. Het vuilwater wordt ingezameld en getransporteerd naar de rioolwaterzuivering, terwijl het schone hemelwater zoveel mogelijk wordt geïnfiltreerd in infiltratieriolen of wadi's. Indien dit niet mogelijk is wordt het afgevoerd naar het oppervlaktewater (conform de trits 'vasthouden-bergen-afvoeren' en 'schoonhouden-scheiden-zuiveren'). Materialen die gebruikt worden dienen te voldoen aan het bouwstoffenbesluit. Daarmee wordt uitloging van zware metalen naar het oppervlaktewater en grondwater voorkomen.

4.9 Extreme situaties

Vanuit WB21 (Waterbeheer 21ste eeuw) en het NBW (Nationaal Bestuursakkoord Water) moet iedere gemeente inzichtelijk maken wat de stedelijke wateropgave is. In het Waterplan Hardenberg, vastgesteld januari 2008 is de berekening stedelijke wateropgave meegenomen. In de meeste kernen is sprake van een waterbergingsstekort (Hardenberg Centrum, Dedemsvaart, Gramsbergen,

Slagharen, Mariëberg, Bergentheim, Sibculo, Schuinesloot, De Krim en De Belt). Voor het centrum van Hardenberg is het waterbergingsstekort opgelost bij de herinrichting van het Kruserbrinkpark.

Voor de overige kernen is met een werkgroep vanuit het waterschap en de gemeente geïnventariseerd in hoeverre het theoretisch berekende waterbergingsstekort overeenkomt met de praktijk. Schuinesloot, De Belt en Sibculo blijken in de praktijk geen waterbergingsproblemen te hebben. Voor de kernen Dedemsvaart, Gramsbergen, Slagharen, Mariëberg, Bergentheim en De Krim is nader onderzoek nodig.

De stedelijke wateropgave is gericht op het waterbergingsstekort bij een bui die enkele dagen duurt, gelijk aan de situatie van 1998 toen in Hardenberg en omstreken overstromingen voorkwamen. Met het veranderende klimaat zien we dat vooral in de zomer de buien extremer worden (kort en hevig). Voor de kernen binnen de gemeente Hardenberg is nog niet inzichtelijk gemaakt wat de gevolgen zullen zijn bij deze extreme weersomstandigheden.

4.10 Afstemming waterschappen

De gemeente Hardenberg ligt in beheergebieden van de waterschappen Velt en Vecht, Regge en Dinkel, Groot Salland en Reest en Wieden. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de gemeente en de waterschappen. De gemeente hecht veel waarde aan de samenwerking met de waterschappen.

Waterschap Velt en Vecht

Ieder kwartaal vindt er een ambtelijk overleg plaats. Tijdens het overleg worden gemeente en waterschap van elkaars werkzaamheden op de hoogte gesteld. De portefeuillehouders hebben regelmatig contact en eens per jaar is er een bestuurlijk overleg tussen het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hardenberg en het dagelijks bestuur van het waterschap Velt en Vecht.

Waterschap Regge en Dinkel

De gemeente ligt maar voor een klein deel in het beheergebied van Waterschap Regge en Dinkel. Een structureel overleg is daarom niet nodig. Wanneer nodig vindt er een bestuurlijk overleg plaats.

Waterschap Groot Salland

Met waterschap Groot Salland worden ieder jaar de wijzigingen in de toelevering van afvalwater en de aanpassingen van de lozingspunten afgestemd. Projectmatig vindt er voldoende afstemming plaats. Bestuurlijk vindt er wanneer nodig overleg plaats.

Waterschap Reest en Wieden

Met waterschap Reest en Wieden vindt er één keer per jaar ambtelijk plaats. Een bestuurlijk overleg wordt ingepland wanneer dit noodzakelijk is.

5. De opgave

In dit hoofdstuk wordt de route naar de gewenste situatie beschreven aan de hand van de gestelde doelen voor de zorgplichten, het beleid en de regionale en landelijke ontwikkelingen.

De reguliere werkzaamheden voor het behoud van de riolering wordt uitgelegd. We gaan in op de inzameling van afval- en regenwater. Het beheer en onderhoud wordt beschreven. De uitvoering van het beleid over het inzicht in functioneren, regenwater en grondwater beschreven in paragraaf 3.3 wordt toegelicht. In het vGRP wordt ruimte gereserveerd voor extra onderzoeksinspanningen als gevolg van nieuwe ontwikkelingen en wetswijzigingen. Binnen de samenwerking afvalwaterketen wordt de komende jaren intensief samengewerkt. Het vGRP geeft ruimte om te werken aan de opgaven van deze samenwerking.

5.1 Reguliere werkzaamheden

De juiste inzameling en een goed beheer en onderhoud, zoals reinigen en inspecteren is essentieel voor het functioneren van het rioolstelsel.

5.1.1 Inzameling

De gemeente Hardenberg verwacht een lichte bevolkingsgroei. Op basis van de regionale prognose 2009-2040 wordt een groei van 1 % aangehouden.

Alle nieuwe gebouwen krijgen een aansluiting op de riolering of een alternatieve voorziening conform 'Bouwbesluit 2012', 'Activiteitenbesluit', 'Besluit lozing afvalwater huishoudens' en 'Besluit lozen buiten inrichtingen'.

Bij nieuwbouw wordt regenwater gescheiden ingezameld van afvalwater. Bij kleine inbreidingen wordt afval- en regenwater gescheiden aangeleverd op de erfgrans, zodat bij aanleg van regenwaterriolering het afval- en regenwater gescheiden ingezameld wordt. Hierbij worden de tritsen 'vasthouden-bergen-afvoeren' en 'schoonhouden-scheiden-zuiveren' gevolgd.

Bij nieuwbouw stimuleert de gemeente het gebruik van bouwmaterialen die geen invloed hebben op de waterkwaliteit. Het Bouwstoffenbesluit is hierin leidend.

Bij bestemmings- en uitbreidingsplannen in de gemeente wordt er een watertoets uitgevoerd, waarbij wateraspecten worden afgestemd met de waterschappen.

In de planperiode van het vGRP loopt de ontheffing van de provincie voor de zorgplicht riolering in het buitengebied af. In het bestuursakkoord water is afgesproken om te minderen in de regels en vergunningstelsels tussen overheden. Hieronder valt ook de ontheffing van de zorgplicht voor percelen in het buitengebied. Er hoeft geen verlenging van de ontheffing aangevraagd te worden.

De meeste IBA's of alternatieve systemen in het buitengebied zijn in 2005 geplaatst. Voor de systemen geldt een afschrijvingstermijn van 15 jaar. De systemen zijn particulier bezit en het is aan de particulier om het systeem te vervangen, wanneer dat nodig is.

5.1.2 Beheer en onderhoud

Voor een bedrijfszeker functionerend rioolstelsel is structurele reiniging en inspectie nodig. Binnen de gemeente Hardenberg worden de komende planperiode de volgende frequenties aangehouden:

- Straatvegen t.b.v. riolering	1 maal per jaar;
- Reiniging kolken:	1 maal per jaar;
- Reiniging en inspectie riolering:	1 maal per 7 jaar (40 kilometer per jaar)
- Reiniging en inspectie regenwaterriolen:	1 maal per 14 jaar (7 kilometer per jaar)
- Onderhoud en inspectie gemalen:	1 maal per jaar
- Maaien wadi's	30 maal per jaar

Over 3 jaar is de eerste cyclus van reinigen en inspectie van 7 jaar voorbij voor de vrijvervalriolering. Op dat moment kan gekozen worden voor een andere frequentie. De resultaten van de inspectie laten zien dat de riolering in goede staat verkeerd. Daarom wordt ervoor gekozen om de frequentie van inspectie aan te passen naar 1 keer in de 14 jaar (20 km per jaar). De inspectieresultaten worden bijgehouden in het beheerpakket voor de riolering. De frequentie van reinigen wordt niet aangepast.

De gemalen zijn storingsgevoeliger dan de buizen, waardoor aanpassing van de frequentie van onderhoud en inspectie van gemalen niet wenselijk is. Ieder jaar wordt klein onderhoud uitgevoerd en eens per 3 jaar groot onderhoud. De inspectieresultaten worden bijgehouden in de applicatie voor gemalen.

De tijdens de inspectie geconstateerde schades worden ingedeeld in klassen en ingedeeld naar waarschuwings- en ingrijpmaatstaven. Per schadebeeld wordt door interne deskundigheid en ervaring de ernst van het schadebeeld nauwkeurig bepaald en beoordeeld welke bijbehorende reparatie of vervanging nodig is. De intentie is om bij een omvang van minimaal €500.000,- aan schades een nieuw bestek op de markt te zetten. Natuurlijk worden ernstige schades meteen hersteld. De werkzaamheden worden door de bestuursdienst Ommen-Hardenberg, samen met de werkzaamheden voor de gemeente Ommen op de markt gezet, voor een optimale marktwerking.

5.2 Inzicht in functioneren

De gemeente Hardenberg krijgt in de komende planperiode beter inzicht in het functioneren van het rioolstelsel door middel van meten en monitoren. De beleidskeuzes om inzicht te verkrijgen in het functioneren van het rioolstelsel staat beschreven in paragraaf 3.3.1.

Met meten en monitoren is een beter inzicht te verkrijgen in het functioneren van het rioolstelsel. In het basisrioleringsplan is aangegeven hoe het rioolstelsel in de toekomst zou functioneren. Door gebruik te maken van metingen bij gemalen, overstorten en belangrijke locaties in het rioolstelsel is het mogelijk om te toetsen of het rioolstelsel in de praktijk werkt zoals theoretisch berekend en gewenst. Het geeft ook inzicht in het lozingsgedrag. Eventueel onverwachte lozingen kunnen worden opgespoord. De komende planperiode wordt benut om een meetplan op te stellen, basisgegevens in te meten en meters te installeren.

Ter verbetering van de waterkwaliteit gaan gemeenten en waterschappen gezamenlijk het waterkwaliteitspoor volgen. Wanneer de waterkwaliteit niet voldoet aan de doelstellingen, wordt

onderzocht wat de oorzaak is en welke maatregelen genomen kunnen worden. Zover nu bekend zijn er geen waterkwaliteitsproblemen in de gemeente Hardenberg. Met meten en monitoren wordt inzicht verkregen in de lozingen vanuit de rioolstelsels op het oppervlaktewater.

5.3 Regenwater

De gemeente Hardenberg neemt, conform de zorgplicht, de taak om het overtollige hemelwater te verwerken op zich. Het beleid over de wijze van afkoppelen van regenwater is beschreven in paragraaf 3.3.2.

In de komende planperiode zal de gemeente Hardenberg het afkoppelen van bestaande bebouwing en verhard oppervlak adviseren en/of uitvoeren wanneer het maatschappelijk verantwoord is. Er wordt een afweging gemaakt tussen doelmatigheid, duurzaamheid, strategie en kosten. De kansen die benoemd zijn vanuit de centrumplannen Dedemsvaart en Hardenberg worden nog uitgevoerd.

De laatste jaren is het stedelijk gebied van de gemeente Hardenberg in ontwikkeling. De vraag is of de stedelijke wateropgave, zoals vastgesteld in het Waterplan Hardenberg, nog actueel is. In de komende planperiode krijgt de gemeente Hardenberg inzicht in de stedelijke wateropgave.

Nieuwe berekeningen voor bergingstekort is wenselijk. Het oppervlaktewater- en rioleringsstelsel in Dedemsvaart moet nader worden berekend. Meer inzicht in het functioneren van het systeem bij extreme omstandigheden is gewenst. In de komende planperiode is het raadzaam om de volgende onderzoeken uit te voeren:

- Berekening Dedemsvaart, gemengde stelsel zonder afvoer op Ommerkanaal en de regenwatersystemen in combinatie met oppervlaktewatersysteem.
- Nieuwe berekening bergingstekort voor de kernen: De Krim, Slagharen, Gramsbergen en Bergentheim.
- Inventarisatie verhard oppervlak van De Belt ter optimalisatie van het rioolgemaal.

De rioolstelsels en het maaiveld erboven zijn nog niet getoetst op extreme situaties, uitgezonderd centrum Hardenberg. In de afgelopen jaren heeft de gemeente geen extreme situaties meegemaakt die voor wateroverlast zorgden. Gebieden waar extreme situaties voorkomen zijn vaak gelegen aan de rand van een stuwwal of in waterrijke gebieden. In de gemeente Hardenberg is er geen sprake van directe urgentie.

Vrijwel alle woningen in de gemeente Hardenberg liggen hoger dan het weg peil, waardoor wateroverlast niet snel voorkomt. De rioolstelsels worden niet getoetst met zwaardere buien om in kaart te brengen waar stelsels kwetsbaar zijn voor wateroverlast.

Voor het afkoppelbeleid en omgang met extreme situaties als gevolg van klimaatontwikkeling worden regionale en landelijke ontwikkelingen gevolgd. Hier wordt waar nodig in geparticipeerd.

5.4 Grondwater

Voor de uitvoering van de grondwatertaak hanteert gemeente Hardenberg het grondwaterbeleid toegevoegd in bijlage 2 en weergegeven in paragraaf 3.3.3.

De gemeente Hardenberg voert de zorgplicht uit door overlastmeldingen in behandeling te nemen. Het grondwateraspect wordt ook meegenomen in ruimtelijke ontwikkelingen zoals de waterparagraaf in bestemmingsplannen. Het waterschap weegt de effecten van het grondwater mee in de watertoets.

Wanneer een melding over grondwateroverlast binnenkomt, wordt conform het grondwaterbeleid, onderzocht worden of er sprake is van een structureel probleem. De gemeente heeft de taak doelmatige maatregelen te treffen om structureel nadelig effect te voorkomen of te beperken. Structureel nadelig effect kan optreden bij zowel een hoge als lage grondwaterstand.

De gemeente treft maatregelen als deze doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of provincie behoren. Welke maatregelen er getroffen worden is in elke overlastsituatie anders. Per geval zal een afweging worden gemaakt of de kosten van de maatregelen in verhouding staan tot de omvang van het probleem dat ermee opgelost wordt.

Een overlastmelding komt binnen via het waterloket van de gemeente. Vanuit de melding wordt een vooronderzoek gestart. In eerste instantie is een perceeleigenaar zelf verantwoordelijk voor een oplossing. De gemeente draagt ideeën aan. Naast het vooronderzoek wordt er getoetst of er veranderingen zijn opgetreden in de nabije omgeving die kunnen leiden tot overlast. Het omgevingsonderzoek biedt voldoende aanknopingspunten om het probleem in kaart te brengen. Ook geeft het antwoord op de vraag welke instantie eventueel maatregelen moet treffen. Waar nodig wordt aanvullende informatie verkregen door monitoring van grondwater.

5.5 Ontwikkelingen

In het vGRP wordt ruimte gereserveerd voor extra onderzoeksinspanning als gevolg van nieuwe ontwikkelingen en wetwijzigingen. Denk hierbij aan innovaties die voor de toekomst gunstige gevolgen hebben. De gemeente Hardenberg zal ontwikkelingen actief volgen en hier zo nodig op inspelen. De ontwikkelingen worden voornamelijk in het kader van de samenwerking afvalwaterketen worden uitgevoerd. Hieronder worden een drietal ontwikkelingen benoemd.

Routekaart 2030

In de visiebrochure Routekaart afvalwaterketen 2030 zijn richtingen opgenomen hoe gemeenten en waterschappen in 2030 een grote bijdrage willen leveren aan de verduurzaming van de samenleving door afval om te zetten in schone grondstoffen en energie en schoon water. Sommige ontwikkelingen zijn al dichtbij. In het vGRP wordt ruimte gereserveerd voor onderzoek naar mogelijkheden en ontwikkelingen van klimaatverandering, energie en grondstoffen. Duurzaamheid en innovatie zullen hierin centraal staan.

Zoetwatervoorziening Oost Nederland

In het deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma werken Rijk en regio's samen aan een klimaatbestendige zoetwatervoorziening voor heel Nederland. In stappen werken de partijen toe naar een Deltabeslissing Zoetwater in 2014. Het streven is medio 2013 te komen tot enkele kansrijke strategieën. Die worden tot medio 2014 uitgewerkt tot een voorkeursstrategie. In Rijn-Oost verband

is de regio Oost Nederland actief in het deelprogramma Zoetwater betrokken, door het uitwerken van een voorkeursstrategie met uitvoeringsprogramma.

Vanuit het regionaal ambtelijk overleg (RAO) Rijn Oost houdt de gemeente Hardenberg de ontwikkelingen bij. In de komende planperiode wordt er ruimte gereserveerd voor ontwikkelingen vanuit het project Zoetwatervoorziening Oost Nederland. Het kan zijn dat er een gemeentelijke bijdrage wordt gevraagd om bijvoorbeeld water in droge tijden vast te houden, hittestress tegen te gaan, afkoppelen of juist het regenwater tijdens extreme regenval op maatschappelijk aanvaardbare manier af te voeren.

Drinkwaterwingebieden

Drinkwaterbedrijf Vitens en provincie Overijssel zijn op zoek naar een nieuwe drinkwaterwinning. Mogelijk dat deze binnen de gemeente Hardenberg komt te liggen, ten zuiden van Bergentheim. Wanneer de locatie Bergentheim zuid de meest maatschappelijk verantwoorde locatie is voor een nieuwe drinkwaterwinning, zullen de nodige procedures gestart worden voor de realisatie van de winning, zoals het opstarten van een gebiedsproces en een plan-MER (milieueffectrapportage). Verder liggen er uitlopers van de intrekgebieden van de drinkwaterwinningen Hammerflief en Witharen binnen de gemeente Hardenberg. Voor alle 3 de gebieden geldt dat ze in het buitengebied liggen waar de percelen zijn voorzien van drukriolering. Met het planmatig en kwaliteit gestuurd onderhoud wordt mogelijke vervuiling van het grondwater door disfunctioneren van de riolering voorkomen.

5.6 Samenwerking afvalwaterketen

Binnen de samenwerking afvalwaterketen wordt er in de komende planperiode intensief samengewerkt. Voor de afvalwaterketen zijn er landelijk een aantal doelen geformuleerd;

- *Kosten*: beperken van de verwachte kostenstijging met circa 12%
- *Kwaliteit*: verder professionaliseren van het beheer
- *Kwetsbaarheid*: verminderen van de (personele) kwetsbaarheid
- *Duurzaamheid*: door innovaties de afvalwaterketen duurzamer inrichten en beheren

Om te kijken op welke wijze besparingen en verbeteringen gerealiseerd kunnen worden zijn er werkprocessen in het afvalwaterketenbeheer als vertrekpunt genomen. Deze processen zijn opgenomen in figuur 2: overzicht kansen van (werk) processen in de samenwerking afvalwaterketen in paragraaf 3.1.3.

Rekening houdend met de opgaven vanuit deze processen wordt er ruimte en budget gereserveerd om de samenwerking in de waterketen zo optimaal mogelijk te laten verlopen. De investeringen in de samenwerking afvalwaterketen leveren op termijn besparingen op in de jaarlijkse uitgaven voor de rioleringszorg.

In 2013 stellen de verschillende werkgroepen binnen de samenwerking afvalwaterketen projectplannen op die in de periode 2013 – 2016 uitgevoerd worden.

6. Organisatie en financiën

In dit hoofdstuk wordt weergegeven welke personele en financiële middelen er nodig zijn. Ook wordt toegelicht welke maatregelen uitgevoerd moeten worden om de in hoofdstuk 5 weergegeven opgave te realiseren. Het kostendekkingsplan is toegevoegd aan het vGRP in bijlage 3.

6.1 Personele middelen

Alle activiteiten voor het rioleringsbeheer zijn te vertalen naar vijf deeltaken die door medewerkers van de bestuursdienst Ommen – Hardenberg worden ingevuld.²³

Taken	Onderdeel
1. Planvorming	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen van het (verbreed)GRP - In- en externe afstemming met andere plannen (zoals waterplan, RO-plannen) - Opstellen van jaarprogramma's
2. Onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie - Inspectie/ controle - Meten - Berekenen
3. Onderhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Riolen/ kolken - Gemalen/ mechanische riolering - Infiltratievoorziening/ lokale zuivering - Grondwatervoorziening - Opstellen uitvoeringsplannen en werkinstructies (bestek) - Financiële afwikkeling en administratie
4. Maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleg - Reparatie - Renovatie/ vervanging - Verbetering - Afstemming werkzaamheden met derden - Toezicht - Financiële afwikkeling en administratie
5. Facilitair	<ul style="list-style-type: none"> - Verwerken revisiegegevens - Aanvragen en verlenen van vergunningen aan burgers en derden - Klachtenanalyse- en verwerking - Communicatie met bewoners, bedrijven en verzorgen van voorlichting.

6.1.1 Benodigde fte's

Planvorming, onderzoek en facilitair

Op basis van de module D2000 van de leidraad Riolering heeft de gemeente Hardenberg (ca. 59.600 inwoners) voor de taakonderdelen planvorming, onderzoek en facilitair ongeveer 900 werkdagen per jaar nodig, als de gemeente geen werkzaamheden uitbesteed.

²³ Module D2000, Leidraad Riolering

1 fte zal volgens de module ongeveer 175 werkdagen per jaar aan rioleringstaken besteden. In Hardenberg zijn er 5,1 fte nodig voor het uitvoeren van de onderdelen planvorming, onderzoek en facilitair.

Onderhoud

Met behulp van dezelfde leidraad is er aan de hand van de lengte van de diverse riolen, het aantal kolken en gemalen een schatting gemaakt van het aantal fte's dat nodig is voor het uitvoeren van onderhoud aan de riolering. Op basis van de huidige situatie beschreven in hoofdstuk 4, zal de gemeente in totaal 11,6 fte nodig hebben voor onderhoud aan riolering. Er is geen rekening gehouden met het uitbesteden van werkzaamheden.

Maatregelen

Het aantal fte's dat nodig is voor het uitvoeren van maatregelen is bepaald aan de hand van de investeringsbedragen die tijdens de planperiode zijn opgenomen voor het uitvoeren van maatregelen. Het betreft maatregelen op het gebied van vervanging, verbetering en ontwikkeling. Op basis van het gemiddeld te verwachten investeringsniveau kan geconcludeerd worden dat de gemeente, zonder uitbesteding, ongeveer 1,4 fte nodig is. (op basis van 12% voorbereiding en toezicht).

Kerntaken

Voor kerntaken zal de gemeente, als er geen werkzaamheden uitbesteed worden, naar schatting 18,1 fte nodig hebben. Op dit moment wordt door de gemeente een groot deel van de werkzaamheden uitbesteed. Het gaat hierbij om de volgende taken:

- Reiniging en inspectie van riolen;
- Inspectie en onderhoud van rioolgemalen;
- (Bestek)voorbereiding uitvoering grootschalige (milieu)maatregelen;
- (Bestek)voorbereiding rioolrenovatie en –vervanging.

Uitbesteden van werkzaamheden en regietaken

Binnen de gemeente Hardenberg worden zaken als: onderzoek, reiniging en inspectie, onderhoud en de storingsdienst uitbesteed. Bij uitbesteding is het van belang dat er een aantal fte's beschikbaar blijft om de regietaken uit te voeren. Het minimaal aantal fte voor Hardenberg is 8,5 fte.

De gemeente maakt jaarlijks een inschatting van de te verrichten werkzaamheden en maakt op basis van kosteneffectiviteit en beschikbare eigen expertise een afweging of zij werkzaamheden zelf uitvoert of uitbesteedt. Op deze manier is de gemeente in staat om jaarlijks te anticiperen op veranderende kosten en formatie.

6.2 Financiële middelen en maatregelen

In deze paragraaf worden de financiële middelen en maatregelen toegelicht. Er wordt ingegaan op de berekeningsmethode, investeringen in de komende planperiode en de jaarlijkse exploitatielasten. De kostendekkingsberekening voor dit vGRP is opgenomen in bijlage 3.

6.2.1 Uitgangspunten

Bij de kostendekkingsberekening wordt onderscheid gemaakt tussen exploitatielasten en investeringen. Investerings uitgaven die als kapitaallasten over een aantal jaren verdeeld worden. De kapitaallasten worden berekend uit afschrijving en rente, waarbij een lineaire afschrijving wordt gehanteerd. De afschrijvingsperiode varieert per type investering. Exploitatielasten zijn jaarlijkse kosten die gemaakt worden om het rioleringsstelsel optimaal te laten functioneren. De kapitaallasten vormen samen met de exploitatielasten de totale kosten.

Tegenover de kosten staan de opbrengsten. De opbrengsten bestaan voornamelijk uit rioolheffing (rioolbelasting). Als de opbrengsten groter zijn dan de kosten ontstaat er een positief saldo dat gestort wordt in een reserve. Hiermee kunnen fluctuaties in de jaarlijkse kosten worden opgevangen, zodat de rioolheffing een gelijkmatig verloop kan krijgen.

De berekening is gemaakt voor een periode van 30 jaar (2014 tot en met 2044). Alle genoemde kosten zijn inclusief directiekosten, kosten onvoorzien, algemene kosten, uitvoeringskosten, winst en risico. Alle genoemde kosten zijn exclusief BTW. Voor zover niet expliciet aangegeven, zijn de kosten gebaseerd op het prijspeil van 1 januari 2014. Voor rente over de kapitaallasten is 4,0 % en voor de rente over de reserve is 0 % aangehouden. In de berekening is rekening gehouden met 2 % inflatie.

Bezuinigingsmaatregel 'Tegen de stroom in'

De gemeenteraad van Hardenberg heeft op 2 juli 2013 ingestemd om de kosten van BTW aan de gebruiker in rekening te brengen. In de gemeente Hardenberg werd beperkt BTW doorberekend in de rioolheffing, slechts €150.000,- vanaf 2003. De bezuinigingsmaatregel om 21% BTW door te voeren in het vGRP heeft een verhogend effect op de heffing.

Tabel 6.1: Kosten van BTW

Jaartal	2014	2015	2016	2017	2018
Kosten van de BTW (EUR)	400.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000

6.2.2 Afschrijvingsperiodes en technische levensduur

In de onderstaande tabel 6.2 zijn de afschrijvingsperiode en technische levensduur van de onderdelen van de riolering weergegeven.

Tabel 6.2: Afschrijvingsperiode en technische levensduur van de onderdelen van de riolering

Investering	Afschrijvingsperiode	Technische levensduur
Vrijvervalriolering (putten en buizen)	80 jaar	80 jaar
Drukriolering	30 jaar	30 jaar
Putten rioolgemalen	30 jaar	60 jaar
Pompinstallaties	20 jaar	20 jaar
Gemalen drukriolering	20 jaar	20 jaar
Centrale post telemetrie	5 jaar	15 jaar

Bezuinigingsmaatregel 'Tegen de stroom in'

Met het vaststellen van het bezuinigingsprogramma 'Tegen de stroom in' heeft de gemeenteraad op 2 juli 2013 besloten de afschrijvingsperiode en de technische levensduur van de (vrijverval)riolering te verlengen. De afschrijvingsperiode wordt verhoogd van 30 jaar naar 80 jaar. De technische levensduur wordt verlengd van 60 naar 80 jaar. Uit de inspectie van de riolering blijkt ook dat de technische levensduur met 20 jaar verlengd kan worden.

Deze maatregel wordt op alle (nieuwe) investeringen vrijvervalriool toegepast. Er vindt geen herwaardering plaats. De boekwaarden per 1 januari 2014 vormen de basis en vervolgens zal de afschrijvingstermijn met 50 jaar worden verlengd. De komende jaren leidt dit tot een beperkt investeringsvolume in de vrijvervalriolering.

De pompinstallaties en de gemalen van de drukriolering zijn eerder aan vervanging toe. De afschrijvingstermijn en technische levensduur zijn 20 jaar.

6.2.3 Investerings

Vervanging (druk)riolering

In de kostenberekening zijn investeringen opgenomen voor het vervangen van vrijverval- en drukriolen op lange termijn van 2014 tot en met 2044. Er is een vervangingstermijn van 80 jaar aangehouden. De vervangingsinvesteringen zijn bepaald met gegevens die de gemeente beschikbaar heeft in het eigen beheerpakket. Op basis van jaar van aanleg en de gemiddelde technische levensduur is berekend wanneer er investeringen nodig zijn.

In tabel 6.3 zijn de berekende vervangingsinvesteringen voor de riolen tot en met 2020 weergegeven.

Tabel 6.3: Vervangingsinvesteringen van bestaande riolen

Jaar	Kosten vervanging riolen op basis van leeftijd (EUR)
2014	--
2015	50.000
2016	52.000
2017	--
2018	--
2019	--
2020	--

Basisinspanning

In het kader van de basisinspanning zijn geen investeringsbedragen meer nodig. De randvoorzieningen zijn aangelegd en het nodige verharde oppervlak is afgekoppeld.

Afkoppelen verhard oppervlak

In het waterplan Hardenberg is als doelstelling opgenomen dat er in 2020 20% van het totaal verhard oppervlak afgekoppeld moet zijn. Het afkoppelen van 20% is geen wettelijke eis.

De gemeente volgt het beleid afkoppelen wanneer dit maatschappelijk verantwoord is. Het beleid over de wijze van afkoppelen van regenwater is beschreven in paragraaf 3.3.2. Voor het afkoppelen bij combinatiekansen is een budget van €30.000,- per jaar opgenomen.

Daarnaast heeft de gemeente Hardenberg nog enkele verplichtingen op het gebied van afkoppelen vanuit een drietal projecten. Dit zijn de projecten, afkoppelen centrumplan Dedemsvaart, Afkoppelen masterplan Hardenberg en optimalisatie Gramsbergen.

De investeringsbedragen voor afkoppelen zijn weergegeven in tabel 6.4.

Tabel 6.4: Investerings verhard oppervlak

Jaar	Afkoppelen bij combinatiekansen (EUR)	Kansen centrum Hardenberg (EUR)	Kansen centrum Dedemsvaart (EUR)	Kansen centrum Gramsbergen (EUR)
2014	30.000	260.000	200.000	--
2015	30.000	260.000	200.000	--
2016	30.000	260.000	200.000	--
2017	30.000	260.000	--	50.000
2018	30.000	--	--	50.000
2019	30.000	--	--	50.000
2020	30.000	--	--	50.000

Aanleg nieuwe riolering, nieuwbouw plannen

Op 28 maart 2013 heeft de gemeenteraad van Hardenberg een stelselwijziging van de grondexploitatie door gevoerd. De kosten van aanleg van nieuwe riolering bij nieuwbouwplannen kunnen verhaald worden via de rioolheffing. Voor de komende planperiode zijn onderstaande investeringsbedragen hiervoor opgenomen.

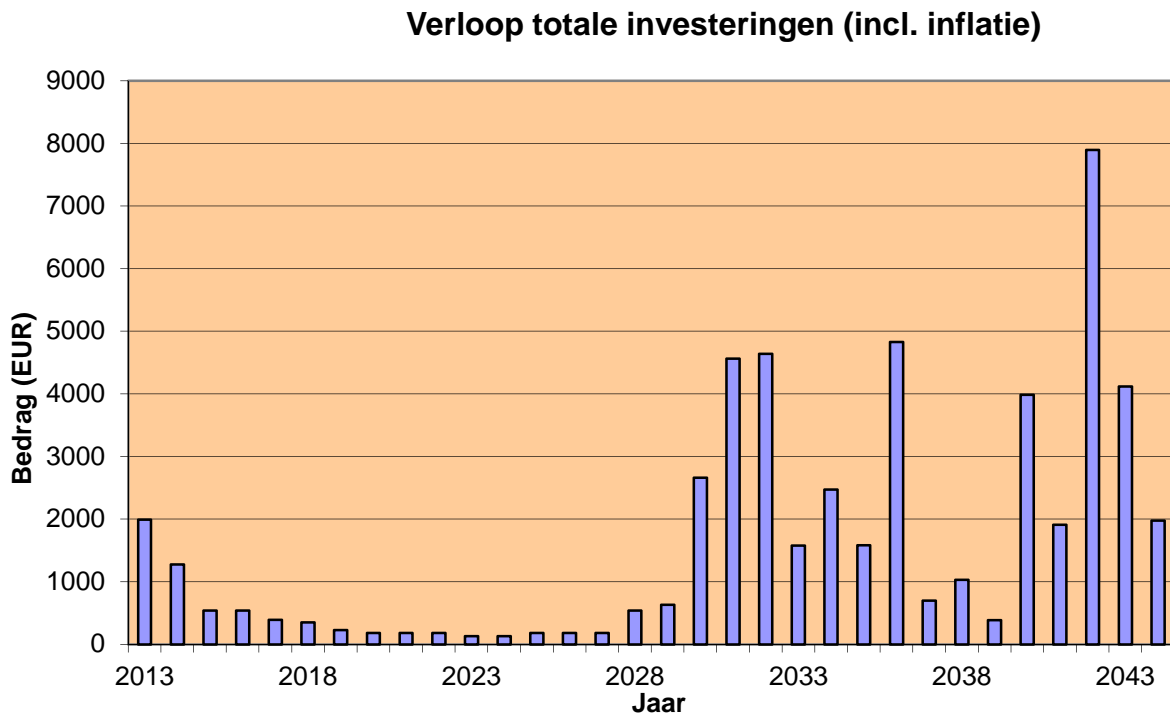
De aanleg riolering vindt plaats voor woningbouw Sluis 5, Balkbrug (2014), voor het bedrijventerrein Rollepaal in Dedemsvaart (2014) en voor het gezondheidspark in Hardenberg (2014 / 2018). Voor de jaren 2019 en 2020 zijn er voorzichtige ramingen opgenomen.

Tabel 6.5: investeringen nieuwe riolering

Jaar	Aanleg nieuwe riolering, nieuwbouw (EUR)
2014	786.000
2015	--
2016	--
2017	--
2018	222.000
2019	100.000
2020	100.000

Totale investering

In figuur 6 is in grafiekvorm weergegeven hoe het totale niveau van de investeringen verloopt in de jaren 2014 – 2044.

Figuur 6: Verloop totale investeringen (inclusief inflatie)

6.2.4 Kosten

Kapitaallasten

In de kapitaallasten is een onderscheid gemaakt tussen de kapitaallasten voortvloeiend uit de toekomstige investeringen en investeringen uit het verleden. De kapitaallasten zijn afhankelijk van de lineaire afschrijving, het rentepercentage en de afschrijvingsperiode.

Op 13 november 2012 heeft de gemeenteraad de sterk verslechterde situatie rond de grondexploitatie behandeld en daarbij de crisisupdate grondbedrijf vastgesteld. Met dit besluit is gekozen voor een stelselwijziging waarbij (een deel van de) investeringen, waaronder riolering vanaf 2002, in de openbare ruimte niet meer ten laste worden gebracht van de grondexploitaties, maar worden geactiveerd en door middel van jaarlijkse kapitaallasten ten laste van de begroting worden gebracht. De boekwaarde (2014) van deze investeringen zijn €7.247.000,- een stijging van de jaarlijkse kapitaallasten uit het verleden van €559.000,- in 2014. De kapitaallasten zijn weergegeven in tabel 6.6.

Tabel 6.6: Kapitaallasten uit het verleden

Jaar	Kapitaallasten uit het verleden (afgerond) (EUR)
2014	2.849.000
2015	2.806.000
2016	2.769.000
2017	2.731.000
2018	2.691.000
2019	2.653.000
2020	2.614.000

6.2.5 Exploitatielasten

Begroting

De primitieve begroting van 2013 vormt de basis voor de jaarlijkse exploitatielasten. In de begroting zijn jaarlijkse lasten opgenomen om het rioleringsstelsel goed te laten functioneren. Denk hierbij aan groot en klein onderhoud van riolen en gemalen, lasten voor elektriciteit, waterverbruik en huur van apparatuur.

Voor 2014 bedragen de exploitatielasten €6.684.000,- inclusief inflatie, inclusief kapitaallasten.

Onderzoeksinspanningen

Voor de komende planperiode is er in de jaarlijkse exploitatielasten rekening gehouden met onderzoeksinspanningen als gevolg van nieuwe ontwikkelingen, wetswijzigingen en samenwerking met diverse partijen.

De onderzoeksinspanningen zijn:

- Maatregelen te treffen om vervuiling in het oppervlaktewater tegen te gaan, het waterkwaliteitspoor;
- Voldoen aan de verplichtingen vanuit het bestuursakkoord waterketen waarin samenwerking met diverse partijen in de afvalwaterketen centraal staat;
- Meten en monitoren, inzicht in het functioneren van het rioolstelsel;
- Met waterbeheer 21^e eeuw (WB21) houdt de gemeente het watersysteem op orde. Het voldoen aan de stedelijke wateropgave, het invullen van een waterparagraaf en watertoets in ruimtelijke plannen vallen hieronder;
- Duurzaamheid en innovatie. Inspelen op ontwikkelingen en wetswijzigingen om kansen op gebied van duurzaamheid en innovatie zoals hergebruik grondstoffen en het verminderen van energie te onderzoeken;
- Doelmatige maatregelen treffen omdat de gemeente Hardenberg verplicht is haar wettelijke taak vanuit de zorgplicht grondwater en het grondwaterbeleid uit te voeren;
- Waterloket, aanspreekpunt voor burgers en bedrijven met vragen over water. Gegevens actueel houden en voldoen aan de verplichting om burgers en bedrijven te voorzien van een antwoord;
- Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION). Het registreren van een weesleiding, als niet bekend is wie de eigenaar of beheerder van een leiding is.

Tabel 6.7: Extra onderzoeksinspanning

Onderdeel	Kosten per jaar (EUR)	Uitvoering
Onderzoekkosten	90.000	Jaarlijks

Regulier en groot onderhoud gemalen

In 2013 is een nieuw contract afgesloten voor het beheer- en onderhoud van rioolgemalen en drukriolering. Deze kosten zijn opgenomen in tabel 6.8. Onder het reguliere onderhoud vallen reiniging, inspectie en verhelpen van storingen. Onder het groot onderhoud vallen de kosten voor de vervanging en reparaties van riolen en gemalen op basis van de inspecties.

De komende jaren wil de gemeente Hardenberg onderzoek uitvoeren om de drukriolering en vrijvervalriolering te verbeteren. Door onderzoek worden ongewenste lozers opgespoord. Vervolgens zullen er aanpassingen in gemalen, leidingen en huisaansluitingen plaatsvinden. Waar mogelijk wordt dit meegenomen in het groot onderhoud.

Bezuinigingsmaatregel 'Tegen de stroom in'

Nieuw in de onderhoudskosten zijn de bezuinigingsmaatregel voortvloeiend uit 'de toekomst tegemoet'. De veegkosten van wegen zijn in de gemeente Hardenberg waren in de vorige planperiode 2009 – 2013 niet opgenomen in de rioolheffing. 50% van die kosten mogen daarin wel verwerkt worden.

Tabel 6.8: Beheer- en onderhoudskosten

Onderdeel	Kosten per jaar (EUR)	Uitvoering
Regulier onderhoud gemalen	255.000	Jaarlijks
Regulier onderhoud gemalen drukriolering	480.000	Jaarlijks
Regulier onderhoud riolering	259.000	Jaarlijks
Groot onderhoud riolering	386.000	Jaarlijks
Verbeteren gemalen	125.000	Jaarlijks
Verbeteren drukriolering	80.000	Jaarlijks
Verbeteren vrijvervalriolering	25.000	Jaarlijks
Straatvegen	180.000	Jaarlijks
Onderhoud wadi's	13.000	Jaarlijks

6.2.6 Baten

In de kostendekkingsberekening is rekening gehouden met de opbrengsten van de rioolheffing. Er is geen rekening gehouden met eventuele subsidiebijdragen.

De hoogte van de rioolheffing bedraagt €255,-. Het aantal aansluitingen in 2014 zijn 22.800. Gemiddeld stijgen de aansluitingen jaarlijks met 100 nieuwe aansluitingen. De stijging is

meegenomen in het kostendekkingsplan. Naast de heffing per aansluiting zijn er tarieven van grootverbruikers aantal opgenomen. Het tarief is afhankelijk van het waterverbruik. De totale opbrengsten voor 2014 van dit tarief zijn €730.000,- (variabel). Ook zijn er opbrengsten uit vervolgcosten en werken voor derden opgenomen. De vervolgcosten zijn €36.000,- in 2014. De opbrengsten worden verminderd door kwijtscheldingen en verminderingen. Er wordt verwacht dat er in 2014 een bedrag van -/- €230.000,- in mindering wordt gebracht.

6.2.7 Verloop rioolheffing

Op basis van de investeringen, kosten en baten is een kostendekkingsberekening uitgevoerd voor de komende 30 jaar

De dekking van de bezuinigingsmaatregelen 'Tegen de stroom in' is georganiseerd in de rioolheffing. De stijging van de jaarlijkse lasten respectievelijk: kapitaallasten stelselwijziging crisisupdate €559.000,- per jaar; kosten van 21% BTW doorrekenen in de heffing €400.000,- (2014) en €1.100.000,- (vanaf 2015) en €180.000,- kosten van het straatvegen, worden verdeeld over 22.800 aansluitingen. Dit zou een stijging betekenen van €50,- in 2014 en €80,- in 2015.

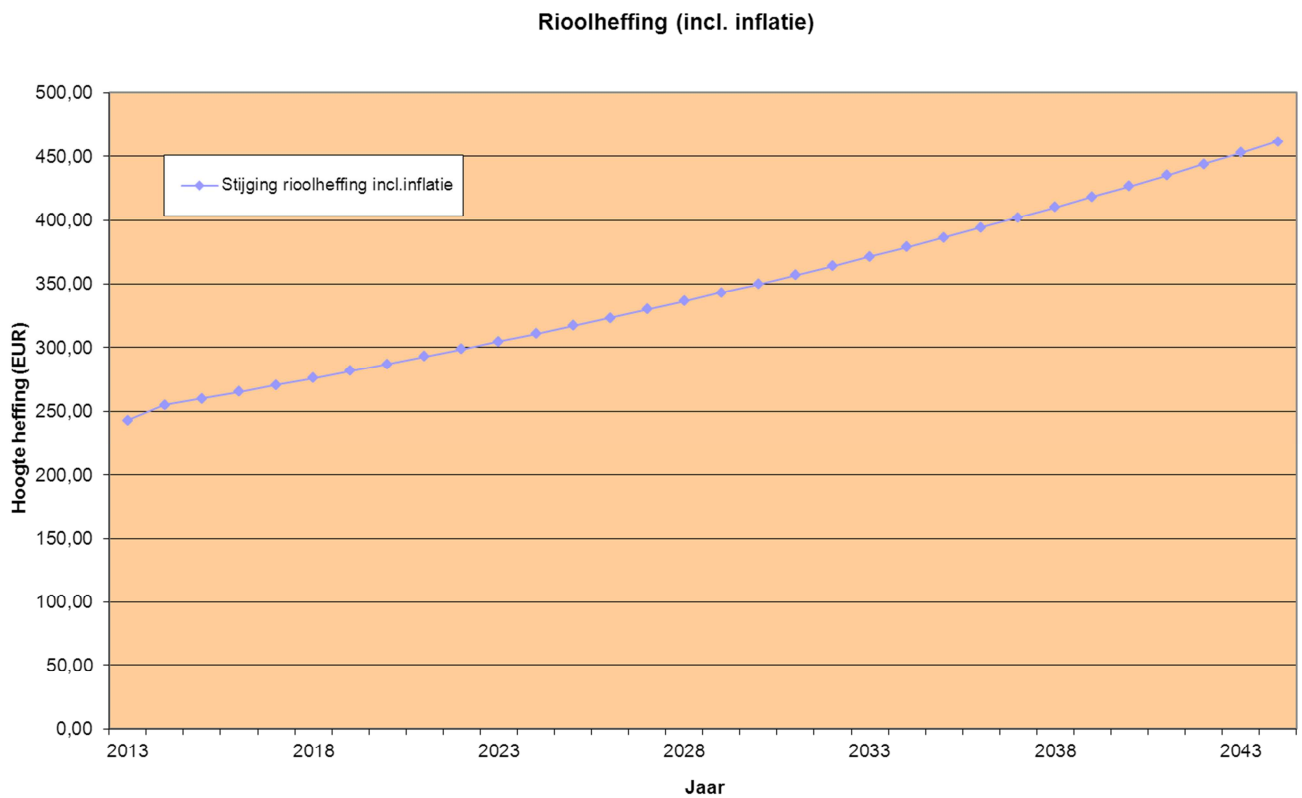
Door de overige exploitatielasten, waaronder onderzoekskosten en onderhoud te beperken en door een verlenging van de afschrijftermijn van de (vrijverval) riolering kan de stijging worden beperkt met €12,-.

De hoogte van de voorgestelde rioolheffing voor het vaste deel zijn weergegeven in tabel 6.9.

Tabel 6.9: voorgestelde rioolheffing (vast deel)

Jaar	Voorgestelde recht/ heffing vast in jaar (EUR)	Stijging aan eind van jaar (%)
2014	255,00	2%
2015	260,10	2%
2016	265,30	2%
2017	270,61	2%
2018	276,02	2%
2019	281,54	2%
2020	287,54	2%

In figuur 7 is een overzicht gegeven over het verloop van het vaste deel van de rioolheffing over een periode van 30 jaar.

Figuur 7: Verloop van het vaste deel van de rioolheffing over 30 jaar

6.3 Verloop saldo voorziening

In de kostendekkingsberekening wordt het verloop van de voorzieningen over een periode van 30 jaar inzichtelijk gemaakt.

Per 1 januari 2014 bedraagt de hoogte van de voorziening €6.100.000,-. Door het uitstellen van investeringen en meevallers in de afgelopen planperiode is de voorziening opgelopen.

In de komende planperiode zal de gemeente Hardenberg de reserve aanspreken. Dit wordt met name veroorzaakt door de zogenaamde 'kapitaallasten uit het verleden' hieronder vallen het activeren van de aanleg riolering grondbedrijf en de aanleg van riolering buitengebied.

Ook de doorrekening van 21% BTW in het tarief (bezuiningsmaatregel zoals vastgesteld in 'Tegen de stroom in') is fors. Ondanks dit kan de gemeente een stabiele rioolheffing voorstellen door de lijn 'sober en doelmatig' wordt in de komende planperiode voortgezet.

7. Besluit

Dit hoofdstuk geeft het proces van de besluitvorming weer. Het ambtelijke en bestuurlijke advies wordt toegelicht. Ook worden het proces en de reacties de waterschappen Velt en Vecht, Regge en Dinkel, Groot Salland, drinkwaterbedrijf Vitens en Provincie Overijssel in dit hoofdstuk weergegeven.

7.1 Ambtelijk advies

Het vGRP geeft inzicht in de omvang, het functioneren en de kwaliteitstoestand van het rioolstelsel. Het bevat de beleidsvoornemens voor een adequaat beheer van het afval-, hemel- en grondwater in de gemeente Hardenberg voor de periode 2014 – 2018. Verschillende ontwikkelingen zoals het Bestuursakkoord water, Routekaart afvalwaterketen 2030 en de samenwerking afvalwaterketen maken onderdeel uit van het vGRP. Het vGRP 2009 – 2013 en het afvalwaterakkoord gemeente Hardenberg 2007 zijn geëvalueerd. De huidige situatie van de riolering is in beeld gebracht. De opgave voor de komende planperiode zijn geformuleerd. De consequenties voor de rioolheffing zijn in beeld gebracht.

De gemeenteraad van Hardenberg wordt geadviseerd:

- Het ontwerp verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014 – 2018 vast te stellen;
- Het bij het vGRP behorende grondwaterbeleid vast te stellen;
- Het vastgestelde ontwerp verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014 – 2018 met ingang van 21 oktober 2013 voor een periode van zes weken voor inspraak ter inzage te leggen.

7.2 Bestuurlijk besluit

Dit gemeentelijke rioleringsplan wordt vastgesteld tijdens de vergadering van de gemeenteraad van Hardenberg op 15 oktober 2013.

7.3 Reacties externen

Tijdens het voorbereidingsproces van het vGRP zijn de waterschappen Velt en Vecht, Regge en Dinkel, Groot Salland betrokken bij het proces, waarbij de waterschappen Velt en Vecht en Groot Salland de waterschappen vertegenwoordigen.

Het ontwerp vGRP is toegezonden aan de provincie Overijssel, drinkwaterbedrijf Vitens en de waterschappen met het verzoek om een reactie. De reacties zijn toegevoegd in bijlage 4.

Bijlage 1.

Gewenste invulling kwaliteitsniveau voor de toestand van de riolering en voorwaarden voor effectieve invulling van de rioleringszorg.

	Doelen	Functionele eisen	Maatstaven	Meetmethoden
1.	Zorgen voor inzameling van afvalwater	1.a Alle percelen binnen de gemeentegrenzen hebben een aansluiting op de riolering of een alternatieve voorziening, zoals IBA. (Conform Besluit lozingen afvalwaterhuishoudens en/of Besluit lozen buiten inrichtingen).	Alle percelen binnen de bebouwde kom hebben een aansluiting op de riolering. Alle percelen buiten de bebouwde kom zijn aangesloten op de riolering of hebben een alternatieve voorziening.	<ul style="list-style-type: none"> - Registratie van alle percelen die nog niet zijn aangesloten op de riolering en geen eigen zuivering hebben. - Registratie, controle en handhaving.
2.	Zorgen voor transport van afvalwater	2.a De afvoercapaciteit van de riolering is voldoende om bij droog weer het aanbod van afvalwater te verwerken	Optimaal stelselontwerp conform de Leidraad Riolering deel B, ontwerpgrondslagen	<ul style="list-style-type: none"> - Hydraulische ontwerpberekening - Meting in de praktijk
		2.b Het afvalwater bereikt met minimale aanrotting de RWZI	De ledigingstijd mag niet langer dan 24 uur bedragen	Hydraulische ontwerpberekening
		2.c De afvoercapaciteit van de riolering is voldoende om afvalwater bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd bij bijzondere omstandigheden.	<ul style="list-style-type: none"> - Bui o8 geen water op straat. - Bui o9 geen water in woningen en/of gebouwen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hydraulische ontwerpberekening - Waarneming - Overstortmeting - Klachtenregistratie
		2.d De afstroming is gewaarborgd en de vervuilingstoestand is acceptabel.	<ul style="list-style-type: none"> - Ingrijpmaatstaven voor afstroming mogen niet voorkomen - Alle inslagpeilen van gemalen moeten onder de binnen onderkant van het laagst inkomend riool liggen - Persleidingen moeten in of zo dicht mogelijk bij ontvangende gemalen lozen - Alle inspectieputten in de afvalwaterriolering dienen van een stroomprofiel voorzien te zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Inspectie en waarneming - Beoordeling in eerste instantie volgens NEN 3398, aangescherpt voor de lokale situatie.
		2.e De objecten zijn in een goede staat	Ingrijpmaatstaven voor stabiliteit en waterdichtheid mogen niet voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> - Inspectie en waarneming - Beoordeling in eerste instantie volgens NEN 3398, aangescherpt voor de lokale situatie.
		2.f De riolering wordt be- en ontlucht. Stankoverlast wordt zoveel mogelijk voorkomen en waar mogelijk bestreden	Geen constatering van overlast door stank	Registratie van meldingen over stank
		2.g De invloed van de vuiluitworp op oppervlakte-, grondwater en bodem is beperkt.	De kwaliteit van oppervlakte-, grondwater en bodem worden niet negatief beïnvloed door afvalwater.	<ul style="list-style-type: none"> - Hydraulische ontwerpberekeningen - Meten overstorten - Klachtenregistratie
		2.h De bedrijfszekerheid van de hoofdgemalen is voldoende gewaarborgd.	<ul style="list-style-type: none"> - Storingen op gemalen dienen binnen 24 uur verholpen te zijn of er dienen noodmaatregelen getroffen te worden. - Vuilwatergemalen in een gebied met externe overstorten dienen een reservepomp te hebben - Gemalen en drukrioleringspompen van meer dan 20 m³/uur dienen aangesloten te zijn op het telemetriesysteem - Storingen in de drukriolering: binnen een uur contact opnemen, dringende storingen binnen 2 uur oplossen en niet dringende storingen binnen 8 uur oplossen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Registreren werking gemalen d.m.v. telemetriesysteem - Jaarlijks inspectie van gemalen en overige voorzieningen en verslaglegging daarvan - NEN-normen - Klachtenregistratie
3.	Zorgen voor inzameling en/of transport van regenwater	3.a Alle percelen binnen de bebouwde kom waar hemelwater vrijkomt, worden aangesloten op de gemeentelijke riolering of een (eigen) hemelwatervoorziening	<ul style="list-style-type: none"> - Alle percelen zijn aangesloten op het inzamelsysteem voor hemelwater, tenzij men zich niet wil ontdoen van hemelwater, maar het water voor de lokale waterhuishouding of andere doeleinden wil gebruiken of wanneer directe lozing geoorloofd is - Wanneer een perceel grenst aan oppervlaktewater en directe lozing geoorloofd is, voorziet de perceel eigenaar in de afvoer van hemelwater 	<ul style="list-style-type: none"> - Registratie van de nog niet op riolering aangesloten percelen waar men zich van hemelwater wil ontdoen en niet direct mag lozen.
		3.b De instroming in riolen via kolken vindt ongehinderd plaats.	Plasvorming bij kolken dient beperkt te zijn	Waarneming en klachten

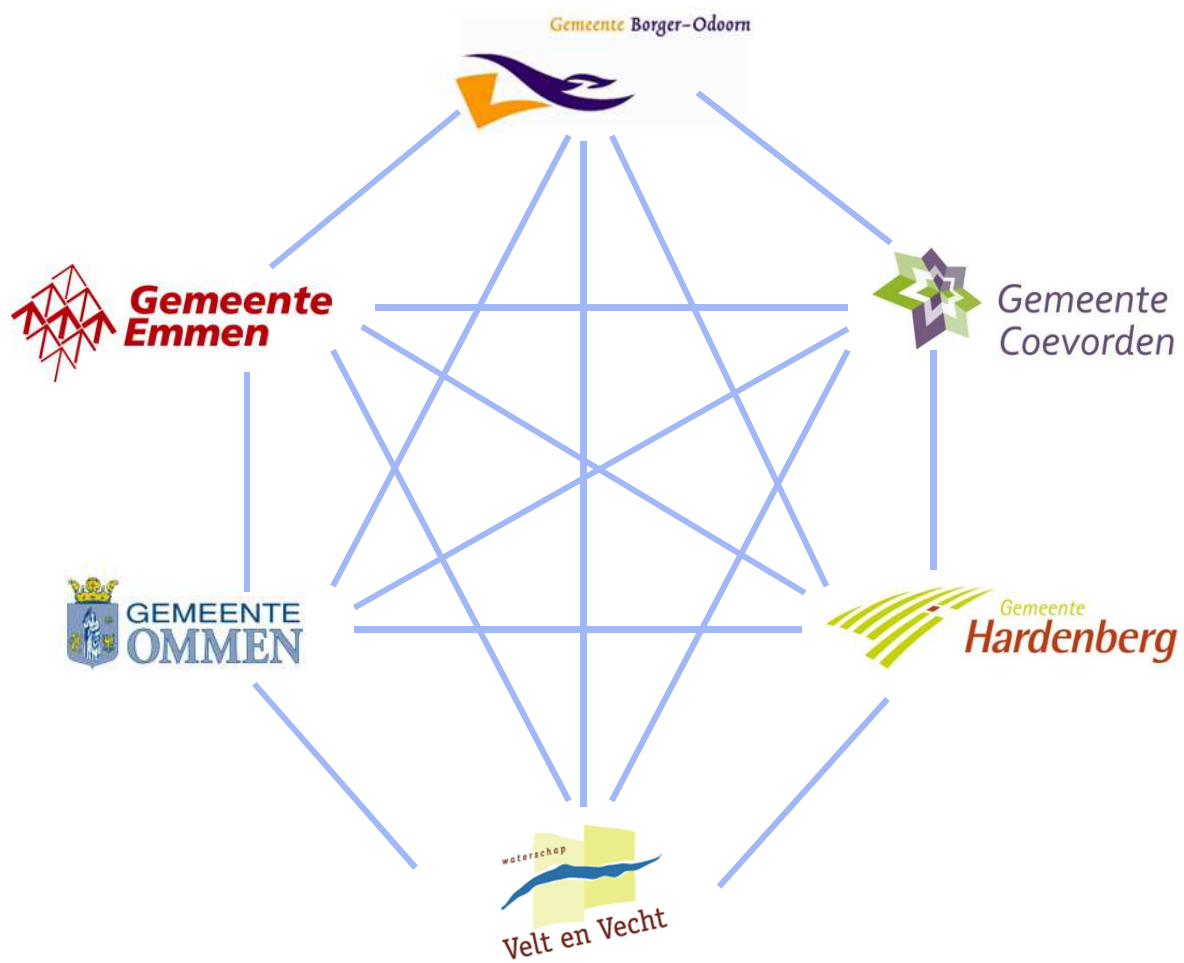
	Doelen	Functionele eisen	Maatstaven	Meetmethoden	
4.	Zorgen voor de verwerking van ingezameld regenwater	4.a	De afvoercapaciteit van het regenwatersysteem is voldoende om regenwater bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd bijzondere omstandigheden	<ul style="list-style-type: none"> - Bui o8 geen water op straat. - Bui o9 geen water in woningen en/of gebouwen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hydraulische ontwerpberekeningen - Waarneming - Klachtenregistratie
		4.b	De vuiluitworp door hemelwaterlozing op oppervlaktewater is beperkt	<ul style="list-style-type: none"> - Verontreinigingen ten gevolge van uitlogende materialen en bestrijdingsmiddelen moeten geminimaliseerd worden - De vuiluitworp dient te voldoen aan de door de waterbeheerder gestelde eisen - Geen foutieve aansluitingen 	<ul style="list-style-type: none"> - Toetsing bouwaanvraag, waarneming en klachten - Toetsing beleid waterkwaliteitsbeheerders
		4.c	De objecten zijn in een goede staat	Ingrijpmaatstaven voor stabiliteit en waterdichtheid mogen niet voorkomen	<ul style="list-style-type: none"> - Inspectie en waarneming - Beoordeling in eerste instantie volgens NEN 3398, aangescherpt voor de lokale situatie.
5.	Zorgen dat het grondwater de bestemming van een gebied (binnen de bebouwde kom) niet structureel belemmert.	5.a	Waar nodig aangeboden grondwater inzamelen en verwerken en het ontwateren van wegen en openbaar groen	<ul style="list-style-type: none"> - Aantasting bouwkundige constructies - Optrekkend vocht en schimmelvorming (risico volksgezondheid) - Water in de woning (grondwater hoger dan deksel kruipruimte) - Slechte draagkracht/verzakking van aanwezige verharding - Schade aan ondergrondse infrastructuur - Substantiële verzakkingen van tuinen, openbaar groen en verharding - Ernstige droogte schade aanwezig bij (sier)beplanting 	<ul style="list-style-type: none"> - Klachtenregistratie - Vooronderzoek bij particulier - Veranderingen in de omgeving - Monitoring
		5.b	Treffen van maatregelen bij structurele overlast	<ul style="list-style-type: none"> - Aantasting bouwkundige constructies - Optrekkend vocht en schimmelvorming (risico volksgezondheid) - Water in de woning (grondwater hoger dan deksel kruipruimte) - Slechte draagkracht/verzakking van aanwezige verharding - Schade aan ondergrondse infrastructuur - Substantiële verzakkingen van tuinen, openbaar groen en verharding - Ernstige droogte schade aanwezig bij (sier)beplanting 	<ul style="list-style-type: none"> - Klachtenregistratie - Vooronderzoek bij particulier - Veranderingen in de omgeving - Monitoring
6.	Doelmatig beheer en een goed gebruik van de riolering	6.a	Het rioleringsbeheer wordt afgestemd met andere gemeentelijke taken	<ul style="list-style-type: none"> - In het vGRP dient de relatie met de overige gemeentelijke taken inzichtelijk worden gemaakt - Op operationeel niveau dienen jaarprogramma's uitgewerkt te worden voor infrastructurele werken 	<ul style="list-style-type: none"> - Toetsen op in vGRP genoemde maatstaven - Toetsen op operationele programma's op maatstaf
		6.b	Overlast tijdens werkzaamheden aan de riolering worden zoveel mogelijk beperkt	<ul style="list-style-type: none"> - Afstemmen van werkzaamheden met interne en externe partijen - Bereikbaarheid zoveel mogelijk handhaven 	<ul style="list-style-type: none"> - Procedure voor afstemming - Waarnemingen en klachten
		6.c	De gebruikers van de riolering zijn bekend en ongewenst lozingen worden zoveel mogelijk voorkomen	<ul style="list-style-type: none"> - Geen regenwaterlozingen op drukriolering en dwa-riolering - Geen lozing van vuilwater op regenwaterstelsels. - Geen lozing van drainagewater op (verbetert) gemengde riolering, d.w.a.-riolering en verbeterd gescheiden riolering - Geen lozing van oppervlaktewater op (verbetert) gemengde riolering, d.w.a.-riolering en verbeterd gescheiden riolering - Geen illegale aansluitingen - Geen overtredingen conform de Wet milieubeheer - Naleving van vergunningen moet, afhankelijk van de bedrijven, met enige regelmaat worden gecontroleerd - Gebruikers van de riolering dienen voorgelicht te worden - Alle nieuwe aansluitingen worden gemaakt door of namens de gemeente 	<ul style="list-style-type: none"> - Inspectie - Registratie - Steekproefsgewijze controle van bedrijven - Controle in woonrijfphase

	Doelen	Functionele eisen	Maatstaven	Meetmethoden
		6.d Er is inzicht in de toestand en het functioneren van de riolering. Relevante rioleringsgegevens zijn direct beschikbaar en toegankelijk	<ul style="list-style-type: none"> - 1x per 7 jaar camera-inspectie van alle vrijvervalriolen voor afvalwater - 1 x per 14 jaar camera-inspectie van alle vrijvervalriolen voor regenwater - Maximaal 4 weken achterstand in de verwerking van revisiegegevens - Registratie van de bedrijfsgegevens van de in 2.h. genoemde gemalen. - Jaarlijkse inspectie van gemalen en pompinstallaties - Herberekening van de riolering naar behoefte of noodzaak 	<ul style="list-style-type: none"> - Conform onderzoeksprogramma - Conform genoemde maatstaven - Conform Eisen WION
		6.e Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van materialen die de waterkwaliteit niet negatief beïnvloeden	<ul style="list-style-type: none"> - Toepassing van materialen in goten, afvoerleidingen en dakbedekking die niet uitlogen 	<ul style="list-style-type: none"> - Toetsing plannen op Bouwbesluit 2012 - Controle en handhaving
		6.f Overmatig energie verbruik wordt tegengegaan	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik maken van energiezuinige gemalen - Optimalisering draaiuren pompen 	Verlagen van de energiekosten
		6.g Er wordt gestreefd naar een klantgerichte benadering	<ul style="list-style-type: none"> - Op klachten over de riolering dient binnen 1 werkdag gereageerd te worden - Er dient een duidelijk aanspreekpunt voor riolering te zijn binnen het gemeentelijke apparaat 	Klachtenregistratie
		6.h De kosten voor beheer liggen op een bestuurlijk en maatschappelijk aanvaardbaar niveau	Aanvaardbare kosten op lange termijn	Jaarlijks actualiseren van kostendekkingsplan

Bijlage 2.

Grondwaterbeleid

Grondwaterbeleid

Grondwaterbeleid in de (afval)waterketen

24 september 2012

Werkgroep Grondwater: Waterschap Velt en Vecht – Tom Grobbe
Gemeente Borger-Odoorn – Aries Kuiper
Gemeente Coevorden – Roelof Sniijders
Gemeente Emmen – Gerard Hoogerkamp
Gemeente Ommen – Jan Bol (agendalid)
Gemeente Hardenberg – Nienke Lambers

Opgesteld door: Tom Grobbe – Waterschap Velt en Vecht
Nienke Lambers – Gemeente Hardenberg

Status: Definitief

INHOUD

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doelen.....	4
1.2	Leeswijzer.....	4
2.	Taken en verantwoordelijkheden.....	5
2.1	Wettelijk kader.....	5
2.2	Wettelijke taken.....	5
3.	Grondwaterbeleid.....	6
3.1	Taakopvatting.....	6
3.2	Structureel nadelig effect.....	6
3.1.1	Nadelig effect hoge grondwaterstand.....	6
3.1.2	Nadelig effect lage grondwaterstand.....	6
3.3	Doelmatige maatregelen.....	6
4.	Strategie uitvoering Grondwatertaak.....	7
4.1	Strategie behandeling overlast.....	7
4.2	Overlast situaties.....	7
4.2.1	Historische overlast.....	7
4.2.2	Nieuwe situatie.....	7
5.	Werkstappen bij uitvoering grondwatertaak.....	8
5.1	Vooronderzoek bij particulier.....	8
5.2	Veranderingen in omgeving.....	8
5.3	Monitoring.....	9
5.3.1	Bodemopbouw.....	9
5.3.2	Gerichte opnames.....	9
5.3.3	Grondwatermeetnet.....	9
6.	Samenwerking.....	10
	Woordenlijst.....	11

Bijlage 1 Kaart gebieden historische overlast

Bijlage 2 Werkstappen bij uitvoering grondwatertaak

Bijlage 3 Samenwerkingsmatrix

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelen

Deze beleidsnota is tot stand gekomen vanuit de samenwerking in de (afval) waterketen binnen het beheergebied van waterschap Velt en Vecht. Het grondwaterbeleid is een speerpunt uit het plan van aanpak 'Uitwerking Samenwerking afvalwaterketen Velt & Vecht' d.d. 11 februari 2011.

De werkgroep grondwater heeft als doel; 'Realisatie grondwatermeetnet in het stedelijk gebied voor de 5 binnen het waterschap Velt en Vecht gelegen gemeenten'.

Grondwaterbeleid is een van de drie gezamenlijke producten die de werkgroep grondwater heeft uitgewerkt. De basis van het grondwaterbeleid is voor de 5 gemeenten gelijk.

De werkgroep grondwater; gemeente Borger-Odoorn, gemeente Coevorden, Gemeente Emmen, gemeente Ommen, gemeente Hardenberg en waterschap Velt en Vecht worden hierna gedefinieerd als 'waterpartners'.

Tijdens het bestuurlijk overleg samenwerking waterketen op 24 september 2012 hebben de bestuurders ingestemd met het grondwaterbeleid. De vaststelling van het beleid zal iedere gemeente apart organiseren. In gemeente Hardenberg wordt het beleid samen met het vGRP 2014-2018 vastgesteld.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 is een korte beschrijving van de wetgeving, taken en verantwoordelijken op het gebied van grondwater. Hoofdstuk 3 beschrijft het grondwaterbeleid welke de werkgroep heeft opgesteld. De strategie van het grondwaterbeleid staat centraal in hoofdstuk 4. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 5 de uitvoering van de grondwatertaak. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de samenwerking.

2. TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

2.1 Wettelijk kader

Met het vaststellen van de 'Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken', kortweg 'Wet gemeentelijke watertaken', is de gemeente per 1 januari 2008 aanspreekpunt voor de zorgplicht voor grondwater. De nieuwe taak van de gemeente wordt formeel omschreven als:

*"De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort"*¹

De zorgplicht heeft het karakter van een inspanningsplicht. De gemeenten zijn niet verantwoordelijk voor handhaving van het grondwaterpeil in bebouwd gebied. De zorgplicht werkt niet met terugwerkende kracht en leidt niet tot aansprakelijkheid voor schade situaties uit het verleden.

2.2 Wettelijke taken

Perceeleigenaar, gemeente, waterschap en provincie hebben eigen taken en verantwoordelijkheden om grondwateroverlast tegen te gaan:

- De provincie is strategisch grondbeheerder. Dat wil zeggen dat de provincie in de gaten houdt of er nog voldoende grondwater van de gewenste kwaliteit is. In dit kader geeft de provincie vergunningen af aan de drinkwaterbedrijven, voor grote industriële onttrekkingen en voor warmte- en koude opslag. Daarnaast heeft de provincie de bevoegdheid om een ruimtelijk plan aan te houden wanneer het waterschap een negatief oordeel velt in de watertoets (zie hieronder)
- De gemeente zamelt aangeboden (grond)water in en heeft de taak, wegen en openbaar groen te ontwateren om een gezonde en veilige leefomgeving te waarborgen. De gemeente neemt het grondwater mee in ruimtelijke plannen in de waterparagraaf.
- Het waterschap beheert water in beken, sloten, rivieren en kanalen. Via het oppervlaktewater wordt het aangeboden overtollige water afgevoerd. Door het instellen van het oppervlaktewaterpeil beïnvloedt het waterschap indirect ook het grondwaterpeil. Het waterschap is bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor alle grondwateronttrekkingen die niet tot het takenpakket van de provincie (zie hierboven) behoren. Middels de watertoets (verplicht sinds eind 2003) gaat het waterschap na of bij ruimtelijke plannen voldoende rekening is gehouden met het (grond)waterbelang.
- De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor de ontwatering en afwatering van het perceel en voor de vochthuishouding. Denk hierbij aan o.a. de zorg voor drainagesystemen onder en rond de woning en het waterdicht zijn van kelders. De perceeleigenaar treft maatregelen tegen grondwateroverlast als gevolg van een storende laag in de ondergrond of lokale verdichting in het bodemprofiel. Een goede bouwkundige staat conform het bouwbesluit is vereist.²

---

¹ Bron: Waterwet artikel 3.6

² Bron: www.veltenvecht.nl/grondwater/takenenverantwoordelijkheden

3. GRONDWATERBELEID

Om te komen tot een beleidsnota, hebben de waterpartners gezamenlijke uitgangspunten opgesteld. De waterpartners richten zich met dit beleid op grondwatersituaties binnen de bebouwde kom. Meldingen van grondwateroverlast in het buitengebied worden gemeld bij het (eventueel, op te zetten) waterloket en doorgestuurd naar het waterschap.

3.1 Taakopvatting

De zorgplicht is formeel van kracht voor overlastsituaties die zijn ontstaan vanaf 01 januari 2008. De waterpartners hanteren een ruimhartiger taakopvatting zodat ook inwoners met een geschiedenis van grondwateroverlast met een melding bij de gemeenten terecht kunnen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen historische overlast en een nieuwe situatie. Er is sprake van een overlastsituatie als de grondwaterstanden te hoog of juist te laag zijn.

3.2 Structureel nadelig effect

In een beperkt aantal gevallen is er sprake van een structureel nadelig effect van de grondwaterstand. De gemeenten hebben de taak doelmatige maatregelen te treffen om structureel nadelig effect te voorkomen of te beperken. De taak bestaat niet uit het wegnemen van de (ervaren) overlast.

3.2.1 Nadelig effect hoge grondwaterstand

Structureel nadelig effect van een te hoge grondwaterstand:

- Bouwkundige constructies worden aangetast (o.a. rot en schimmelvorming bij houten vloeren);
- Optrekkend vocht en schimmelvorming met risico's voor de volksgezondheid;
- Slechte draagkracht/verzakking van aanwezige verharding;
- Water in de woning (grondwaterstand hoger dan deksel kruipruimte).

3.2.2 Nadelig effect lage grondwaterstand

Structureel nadelig effect van een te lage grondwaterstand:

- Bouwkundige constructies worden aangetast (o.a. paalrot, zetting en ernstige scheurvorming);
- Schade aan ondergrondse infrastructuur (o.a. kabels en leidingen);
- Substantiële verzakkingen van tuinen, openbaar groen en verharding;
- Ernstige droogteschade bij aanwezige (sier)beplanting.

3.3. Doelmatige maatregelen

De gemeente treft maatregelen als deze doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of provincie behoren. Welke maatregelen er getroffen worden is in elke overlastsituatie anders. Per geval zal een (bestuurlijke) afweging worden gemaakt of de kosten van de maatregelen in verhouding staan tot de omvang van het probleem dat ermee opgelost wordt.

4. STRATEGIE UITVOERING GRONDWATERTAAK

Het ervaren van overlast is subjectief. In dit hoofdstuk worden de structureel nadelige effecten in beeld gebracht.

4.1 Strategie behandeling overlast

De waterpartners voeren de zorgplicht uit door nieuwe overlastmeldingen in behandeling te nemen. We voeren onze zorgplicht ook uit door het grondwateraspect mee te nemen in ruimtelijke ontwikkelingen. Dit gebeurt o.a. in de waterparagraaf van bestemmingsplannen. Het waterschap weegt de effecten van het grondwater mee in de watertoets.

Er is aandacht voor:

- Bouw- en woonrijp maken van plangebieden (structuurbederf bodem);
- Vaststellen bouwpeilen;
- Rekening houden met toekomstige stijging grondwaterstanden als gevolg van sluiting grondwateronttrekkingen.

Bij nieuw te vergunnen grondwateronttrekkingen (o.a. industriële onttrekkingen, bronbemalingen, WKO-installaties en drinkwaterwinningen) zal de vergunningverlener waterschap of provincie in de afwegingsprocedure bekijken of er sprake is van een structureel nadelig effecten voor de aanwezige grondgebruikfuncties.

De gemeenten worden geïnformeerd maar hebben geen formele taak. De gemeenten worden vanaf het begin bij een vergunningstraject betrokken met het oog op eventuele grondwaterstandwijzigingen. Bij stopzetting van een (grootschalige) onttrekking worden het eventueel structureel nadelig effect als gevolg van stijgende grondwaterstanden vooraf in beeld gebracht. Waar nodig worden er maatregelen getroffen. In dit geval zoekt de gemeente samen met vergunningverlener naar mogelijkheden om overlast te voorkomen of te beperken.

4.2 Overlast situaties

Op basis van eerdere meldingen en ervaringen binnen de gemeenten zijn de gebieden waar tijdelijk grondwateroverlast wordt ervaren in beeld gebracht. Deze gebieden zijn weergegeven in bijlage 1. Inwoners ervaren hier soms overlast. Overlast is subjectief, op dit moment staat niet vast dat in deze situaties sprake is van een structureel nadelig effect.

4.2.1 Historische overlast

Bij de bekende gevoelige gebieden wordt in de komende jaren gefaseerd onderzoek uitgevoerd, om de overlast in beeld te brengen. Hierdoor ontstaat meer zicht in het gedrag van het grondwatersysteem in desbetreffende gebieden, waardoor structureel nadelige effecten van de grondwaterstand worden vastgesteld.

Het kan nodig zijn een projectmatig grondwatermeetnet in te richten om benodigde grondwatergegevens te verzamelen. Na afronding van dit (eenmalige) onderzoekstraject worden aanwezige meetpunten stop gezet. Hierdoor worden eenmalig de historisch gevoelige locaties in beeld gebracht en treffen we waar nodig maatregelen om overlast in de toekomst te voorkomen (mits doelmatig). In bijlage 1 is een overzichtskaart met historische overlast gebieden weergegeven

4.2.2 Nieuwe situatie

Een nieuwe situatie wordt onderzocht nadat er een concrete melding binnenkomt. Ook wordt er onderzoek gedaan bij geplande gebiedsontwikkelingen zoals vernattingmaatregelen of het stopzetten van onttrekkingen.

5. WERKSTAPPEN BIJ UITVOERING GRONDWATERTAAK

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethoden voor het in beeld brengen van eventuele grondwaterproblematiek beschreven. Nadat er een melding binnenkomt wordt de melding op verschillende manieren behandeld.

5.1 Vooronderzoek bij particulier

Een overlastmelding wordt (vaak) gemeld door een inwoner, of de eigen organisatie signaleert overlast. De melding komt binnen via het (op te zetten) waterloket van een gemeente. Vanuit de melding wordt een vooronderzoek gestart.

In eerste instantie is de inwoner zelf verantwoordelijk voor een oplossing. De gemeente draagt ideeën aan. Eventueel wordt er op locatie samen met de perceeleigenaar naar een oplossing gekeken. Daarbij worden onderstaande zaken bekeken.

Bij wateroverlast

- Is er sprake van een bodemkundig probleem?
- Ligt verharding wel onder juiste afschot?
- Is de kruipruimte niet te diep uitgegraven?
- Is er sprake van een bouwkundige tekortkoming (ventilatie, dampdichtheid, lekkages aan waterleiding of riolering, lekke kelders)
- Is onderhoudstoestand van de (particuliere) ontwatering (drainage, sloten, greppels) voldoende?
- Zijn (particuliere) sloten/ greppels gedempt of van duiker voorzien?
- Ligt het perceel lager ten opzichte van de omgeving?

Bij watertekort

- Is er sprake van grootschalige aaneengesloten verharding waardoor regenwater onvoldoende in bodem kan dringen?
- Is het perceel te intensief ontwaterd?
- Is er sprake van een bouwkundige tekortkoming?
- Ligt het perceel hoger ten opzichte van omgeving?

Als een of meer van bovenstaande vragen met 'ja' wordt beantwoord, is perceeleigenaar zelf verantwoordelijk voor het oplossen van het probleem.

5.2 Veranderingen in omgeving

Naast het vooronderzoek wordt er getoetst of er veranderingen zijn opgetreden in nabije omgeving die kunnen leiden tot overlast.

Bij wateroverlast

- Is het peilbeheer van het oppervlaktewater veranderd?
- Is er sprake van uitzonderlijk natte weersomstandigheden gedurende voorgaande periode?
- Zijn er lekkages in het drinkwaterleidingnetwerk?
- Is onlangs nabijgelegen riolering vervangen?
- Is onlangs gestart met infiltreren van regenwater?
- Is er sprake van stopzetten grondwateronttrekking?
- Is er sprake van achterstallig onderhoud/dempen/beduikeren van (openbare) ontwateringmiddelen (sloten, greppels, drainage)?
- Staat dit geval op zichzelf of doet de overlast zich op meerdere locaties in dezelfde omgeving voor?
- Is het gebruik van desbetreffende locatie in overeenstemming met aan de grond gegeven bestemming?

Bij watertekort

- Hebben zich veranderingen voorgedaan in het peilbeheer van het oppervlaktewater
- Is er sprake van uitzonderlijk droge weersomstandigheden gedurende voorgaande periode?
- Is er sprake van lekkage in het nabijgelegen rioleringsstelsel?
- Is er sprake van substantieel toegenomen verharding in directe omgeving?
- Is er sprake van het (toegenomen) onttrekken van grondwater?
- Zijn verbeteringsmaatregelen getroffen aan (openbare) ontwateringmiddelen (sloten, greppels, drainage)?
- Staat dit geval op zichzelf of doet de overlast zich voor op meerdere locaties in dezelfde omgeving?
- Is het gebruik van desbetreffende locatie in overeenstemming met de aan de grond gegeven bestemming?

Het omgevingsonderzoek biedt voldoende aanknopingspunten om het probleem in kaart te brengen. Ook geeft het antwoord op de vraag welke instantie eventueel maatregelen moet treffen. In sommige gevallen is meer zicht op het functioneren van het grondwatersysteem en de lokale geologische opbouw nodig.

In zo'n geval wordt er gebruik gemaakt van de beschikbare informatie uit meetpunten van derden en/of het gebiedsdekkende grondwatermodel van Noord-Nederland (MIPWA). Waar nodig wordt aanvullende informatie verkregen door middel van monitoring.

5.3 Monitoring

Een vervolgstap in het grondwateronderzoek is monitoring. Het vaststellen van de grondwatersituatie kan op drie manieren: inzicht in bodemopbouw en kenmerken, gerichte opnames van de grondwaterstand en inrichten van een grondwatermeetnet.

Bij het uitvoeren van nader onderzoek wordt per geval bekeken welke methode het beste aansluit bij het probleem.

5.3.1 Bodemopbouw

De grondwatersituatie wordt in beeld gebracht aan de hand van hydromorfe kenmerken. Afzettingen in het bodemprofiel (zoals roestvorming) worden in beeld gebracht zodat het grondwaterverloop wordt ingeschat.

5.3.2 Gerichte opnames

Bij gerichte opnames worden er op een specifiek moment (in geval van te hoge grondwaterstanden, op een nat moment) een aantal grondboringen verricht. Voor elke locatie wordt de bodemopbouw in kaart gebracht en de actuele grondwaterstand gemeten.

Dit kan tegen relatief lage kosten, op een aantal plaatsen, op het moment van overlast.

5.3.3 Grondwatermeetnet

De derde optie is het inrichten van een tijdelijk grondwatermeetnet. Met een grondwatermeetnet wordt het verloop van de grondwaterstand voor een langere periode in kaart gebracht. De methode is relatief duur maar levert de hoogste informatiedichtheid per boorpunt op (mits het meetnet op juiste wijze beheerd wordt). Grondwatermeetpunten die worden geplaatst hebben een vooraf vastgestelde looptijd. Voor inzicht in gemiddeld hoogste- (GHG) en gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) is een meetreeks van tenminste 8 jaar nodig.

Na beëindiging van het onderzoek worden de punten verwijderd of gebruikt voor een effectbeoordeling van de uit te voeren verbeteringsmaatregelen.

6. SAMENWERKING

De gemeenten kiezen voor een gezamenlijke benadering van grondwaterproblematiek in bebouwd gebied, zoals het contact met de inwoner en de manier waarop de overlast in beeld wordt gebracht. De waterpartners zien grondwatermonitoring als een instrument om in concrete gevallen meer zicht te krijgen op de dynamiek van het grondwater. De waterpartners kiezen ervoor om projectmatig te meten, aan de hand van concrete, vooraf gedefinieerde en locatie gebonden onderzoeksvragen.

De waterpartners zien geen noodzaak tot (structurele) grondwatermonitoring ter detaillering van de gebiedsdekkende grondwaterkaart (MIPWA) voor Noord-Nederland. Zo houden we de monitoringskosten voor onze grondwatertaken laag.

De keuze of, en welke maatregel er wordt getroffen blijft voor elke gemeente een eigen afweging.

De waterpartners zien samenwerkingskansen op verschillende gebieden:

- Gezamenlijke onderzoekopzet locaties met historische overlast;
- Het delen van gebiedskennis;
- Gezamenlijke werkwijze benaderen inwoners bij individuele meldingen;
- Gemeente en waterschap gaan samen naar inwoner en maken gebruik van elkaars kennis bij het in kaart brengen van meldingen;
- Gemeenten doen bij grondwatermonitoring beroep op waterschap m.b.t. aanwezige kennis/infrastructuur;
- Waterschap betreft gemeenten bij een vergunningstraject in geval van bv. grondwaterwijzigingen.

WOORDENLIJST

Afschot	Bewust aangebrachte helling van een vlak of leiding, voor het doen af- of weglopen van vloeistof.
Afwatering	Het afvoeren van het water, dat door ontwatering uit de bodem in de sloten is gestroomd.
Bebouwde kom	De grens van de bebouwde kom wordt bepaald door de grenzen van de bestemmingsplannen die in overwegende mate de functie van woonbebouwing bevatten, de zogeheten komplannen.
Bodemprofiel	Een laag die gevormd wordt door bodemvorming.
Bouwbesluit	Een verzameling bouwtechnische voorschriften waaraan alle bouwwerken in Nederland, zoals woningen, kantoren, winkels, ziekenhuizen etc. minimaal moeten voldoen.
Bouwkundige constructie	Een object dat bestaat uit meerdere onderdelen die samengevoegd zijn.
Bronbemalingen	Een proces waarbij op verschillende plaatsen grondwater wordt opgepompt en via een leiding wordt afgevoerd, om plaatselijk en tijdelijk de grondwaterspiegel te verlagen.
Buitengebied	Het gebied dat buiten de komgrenzen van een bestemmingsplan valt.
Draagkracht	De stevigheid van de bodem.
Drainage	De afvoer van water over en door de grond en door het waterlopendstelsel.
Drinkwaterwinning	Locatie waar water gewonnen wordt ten behoeve van drinkwaterwinning.
Grondwater	Water beneden het grondoppervlak, meestal beperkt tot het water beneden de grondwaterspiegel.
Grondwateronderlast	Problemen die zich voordoen als gevolg van lage grondwaterstand.
Grondwateroverlast	Wateroverlast door hoge grondwaterstanden.
Hydromorfe kenmerken	Verschijselen veroorzaakt door periodieke verzadiging van de grond met water. Verschijselen veroorzaakt door periodieke verzadiging van de grond met water.
Inspanningsplicht	Bij een inspanningsverplichting belooft de uitvoerende partij zijn best te doen om een bepaald doel te bereiken (bijvoorbeeld het behalen van een zeker rendement) zonder dat het behalen van dit doel gegarandeerd kan worden.
Kruipruimte	Ruimte onder de begane grondvloer in gebruik voor het bereiken van leidingen voor inspectie, onderhoud of reparatie, en voor ventilatie van de vloer en eventuele houten constructiedelen onder de woning.
Lokale verdichting	Het compacter worden van de bodem veroorzaakt door activiteit op of in de bodem.
Monitoring	Het verzamelen van meetgegevens volgens een vaste strategie of bemonsteren volgens een vaste wijze, op een vaste plaats op gezette tijden en het analyseren ervan.
Onttrekkingen	De verwijdering van grondwater uit de bodem.

Ontwatering	Het afvoeren van water uit de bodem over en door de grond, met als gevolg het verlagen van het grondwaterpeil.
Peilbuis	Algemene term voor een buis of soortgelijke constructie met een kleine diameter waarin een grondwaterstand c.q. stijghoogte kan worden gemeten.
Storende laag	Een laag in de bodem die zo verdicht is dat er geen goede waterhuishouding is.
Verharding	Geheel van lagen aangebracht op het bovenvlak van de aardebaan van beneden naar boven.
Vernattingmaatregel	Structureel verhogen van de grond- en/of oppervlaktewaterstanden.
Verzakking	Het zakken van het niveau van de bodem ten opzichte van een vast referentiepunt, bijvoorbeeld het Normaal Amsterdams Peil (NAP).
Vochthuishouding	Een gezond binnenklimaat in ruimten waar mens of dier verblijven, door vocht en verontreiniging af te voeren en verse lucht aan te voeren.
Warmte- en koude opslag	Een methode om energie in de vorm van warmte of koude op te slaan in de bodem. De techniek wordt gebruikt om gebouwen te verwarmen en/of te koelen.
Waterparagraaf	Een verplicht onderdeel van een ruimtelijk plan of besluit en beschrijft de uitwerking hiervan op het watersysteem en geeft aan welke eisen het watersysteem aan het besluit of plan oplegt.
Watertoets	Een beoordeling die overheden moeten maken voor zij toestemming kunnen verlenen voor het verkavelen of bebouwen van gronden.
Zorgplicht	De verplichting om zorgvuldig om te gaan met de belangen van anderen.

BIJLAGE 1

Kaart gebieden historische overlast.

Wateroverlastgebieden

Gemeente Hardenberg

Legenda

Wateroverlastgebied

Categorie

- 1. Historische overlast, oorzaak bekend
- 2. Onderzoek gewenst, huidige situatie
- 3. Onderzoek gewenst, ivm ontwikkelingen
- Waterschapsgrens
- Gemeentegrenzen

Colofon

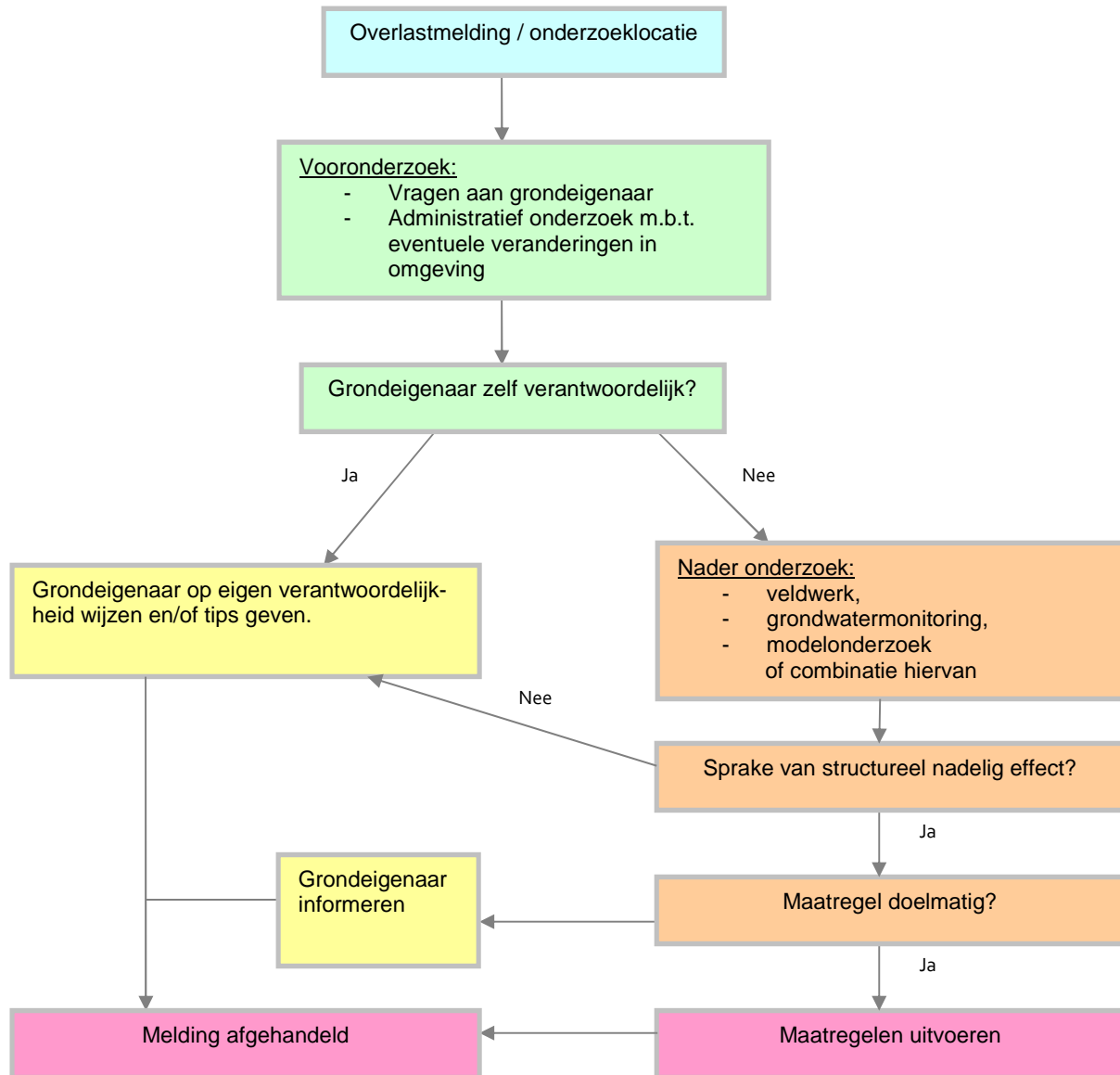
Cluster : Geo-informatie
 Gemaakt door : J. Nijmeijer
 Datum : 05 maart 2012
 Schaal : 1 : 50.000
 Formaat : A3
 Kaartnummer : 2011-147_Hardenberg Velt en Vecht
 Topografische ondergrond :
 Top 50 © Kadaster

BIJLAGE 2

Werkstappen bij uitvoering grondwatertaak

BIJLAGE 3

Samenwerkingskansen matrix				
	Gemeente	Gemeenten gezamenlijk	Gemeente en Waterschap	Extern
Waterloket/KCC	X			
Vooronderzoek	X		(X)	
Nader onderzoek			X	(X)
- Monitoring				
- Meetnetontwerp			X	
- Plaatsen buizen				X
- Apparatuur programmeren en afhangen			X	
- Beheer meetnet			X	
- Beheer meetgegevens			X	
Advies				
- Technisch-inhoudelijke rapportage			X	
- Advies aan bestuur	X			
Maatregelen (eventueel)	X	(X)		
Communicatie burgers	X			

Waterloket/KCC:

- Aanname melding ("waterloket")
- Basale gegevens registreren (locatie, melder, aard melding)
- Urgentiebepaling
- Doorspelen naar betreffende contactpersoon van de organisatie

Vooronderzoek:

- Check overlast inwoner op eigen terrein
- Advies geven aan inwoner
- Kennis moet bij de gemeente aanwezig zijn
- Bij oppervlaktewater in omgeving waterschap erbij betrekken

Nader onderzoek:

- Trekkersrol gemeente
- Kennis van waterschap gebruiken
- Eventueel extern adviseur inschakelen
- Uitbesteden bij voorkeur via raamcontract

Monitoring:

- Desgewenst door waterschap laten uitvoeren

Advies:

- Technisch advies: aanbevelingen n.a.v. uitgevoerd onderzoek
- Advies aan bestuur: aangeven hoe te handelen + kosten

Maatregelen:

- Tegen de laagst maatschappelijke kosten

Communicatie burgers:

- Communicatie naar burgers loopt altijd via gemeente
- Waterschap levert desgewenst input, bijv. bij inloopbijeenkomst

X voorkeur
(X) optie

Bijlage 3.

Kostendekkingsberekening

GRP Hardenberg 2014 - 2018

Kostendekkingsberekening incl. inflatie/excl. BTW

Kostendekkingsberekening 2014-2018

Rente (%)	4,00
Saldorente (%)	0,00
Inflatie (%)	2,00
Prijspeil (1 jan.)	2014
Voorziening per 1 jan 2014(kEUR):	6100

	2042	2043	2044
Inflatiecorrectie t.o.v. 2013	1,776	1,811	1,848
Totaal aantal aansluitingen	23602	22703	22803
INVESTERINGEN excl. inflatie (EUR*1000)			
Vervanging bestaande (druk)riolen (cyclus 80 jaar)	7713	3940	1844
Vervanging (grote) installaties/putten rioolgemalen (cyclus 20 jaar)			
Vervanging gemalen drukriolering (cyclus 20 jaar)			
Vervanging centrale post telemetrie (cyclus 5 Jaar)	50	50	
Afkoppelen bij combinatiekansen	30	30	30
Kansen centrum Hardenberg			
Kansen centrum Dedemsvaart			
Kansen centrum Gramsbergen			
Aanleg nieuwe riolen grondbedrijf (activeren, besluit raad 2012)	100	100	100
Totaal investering (excl.infl.)	7893	4120	1974
INVESTERINGEN incl. inflatie (EUR*1000)			
Vervanging bestaande (druk)riolen (cyclus 80 jaar)	13697	7137	3407
Vervanging (grote) installaties/putten rioolgemalen (cyclus 20 jaar)			
Vervanging gemalen drukriolering (cyclus 20 jaar)			
Vervanging centrale post telemetrie (cyclus 15 jaar)	89	91	
Afkoppelen bij combinatiekansen	53	54	55
Kansen centrum Hardenberg			
Kansen centrum Dedemsvaart			
Kansen centrum Gramsbergen			
Aanleg nieuwe riolen grondbedrijf (activeren, besluit raad 2012)	100	100	100
Totaal investering (incl.infl.)	13939	7382	3562
KAPITAALLASTEN incl. inflatie (EUR*1000)			
Vervanging bestaande (druk)riolen (cyclus 80 jaar)	1427	2040	2339
Vervanging (grote) installaties/putten rioolgemalen (cyclus 20 jaar)	266	253	240
Vervanging gemalen drukriolering (cyclus 20 jaar)	605	575	546
Vervanging centrale post telemetrie (cyclus 15 jaar)	30	35	37
Afkoppelen bij combinatiekansen	57	59	61
Kansen centrum Hardenberg	33	32	31
Kansen centrum Dedemsvaart	18	18	17
Kansen centrum Gramsbergen	12	11	11
Aanleg nieuwe riolen grondbedrijf (activeren, besluit raad 2012)	136	138	141
Kapitaallasten uit het verleden (incl.activeren grondexploitaties besluit raad 2012)	3	3	3
Totaal kapitaallasten (incl. infl.)	2587	3163	3425
EXPLOITATIELASTEN (excl. infl.)			
Exploitatielasten riolering buitendienst o.a kolken reinigen	150	150	150
Exploitatielasten uren Buitendienst 2200 uur (w)	125	125	125
Exploitatielasten uren OG 7 fte uurtarief 90	882	882	882
Exploitatielasten uren dienstverlening 1529 uren uurtarief 53	89	89	89
Exploitatielasten riolering energiekosten	250	250	250
Exploitatielasten riolering telefoonkosten & dubbelbelang gemalen	50	50	50
Exploitatielasten overig	30	30	30
Regulier onderhoud riolen (jaarlijks) reinigen en inspectie	259	259	259
Straatvegen 50% t.l.v. riolering (jaarlijks 350.000)			
(bezuinigingsmaatregel de toekomst tegemoet)	180	180	180
Maaien wadi's 30x per jaar 100%	13	13	13
Groot onderhoud riolen (jaarlijks)	386	386	386
Verbetermaatregelen vrijverval			
Beheer en onderhoud installaties (regulier onderhoud rioolgemalen)	255	255	255
Verbetermaatregelen installaties (gemalen)			
Onderhoud centrale post (gemalen)	15	15	15
Beheer en onderhoud installaties drukriolering (regulier onderhoud gemal.druk)	480	480	480
Groot onderhoud installaties drukriolering (eenmalig)			
Verbetermaatregelen drukriolering			
Onderzoekskosten	90	90	90
van 19% naar 21% BCF (bezuinigingsmaatregel de toekomst tegemoet)	1100	1100	1100
Totaal exploitatie (excl. infl.)	4354	4354	4354
EXPLOITATIELASTEN (incl. infl.)			
Exploitatielasten riolering buitendienst	266	272	277
Exploitatielasten uren OG 7 fte	1566	1598	1630
Exploitatielasten uren dienstverlening 1529 uren	158	161	164
Exploitatielasten riolering energiekosten	444	453	462
Exploitatielasten riolering telefoonkosten & dubbelbelang gemalen	89	91	92
Exploitatielasten overig	53	54	55
Regulier onderhoud riolen (jaarlijks) reinigen en inspectie	459	468	478
Straatvegen 50% t.l.v. riolering (jaarlijks 350.000)	320	326	333
maaieren wadi's 30x per jaar 100%	23	24	24
Groot onderhoud riolen (jaarlijks)	685	699	713
Beheer en onderhoud installaties (gemalen)	453	462	471
Verbetermaatregelen installaties (gemalen)			
onderhoud centrale post (gemalen)	27	27	28
Beheer en onderhoud installaties drukriolering	852	869	887
Groot onderhoud installaties drukriolering (eenmalig)			
Verbetermaatregelen drukriolering			
Onderzoekskosten	160	163	166
van 19% naar 21%	1953	1992	2032
Totaal exploitatie (incl. infl.)	7509	7659	7813
Totaal lasten (incl. infl.)			
	10096	10823	11238
Benodigd (EUR lasten /aansl) 2014	428	477	493
BATEN (EUR *1000)			
Aantal aansluitingen	23602	22703	22803
Rioolheffing vast (EUR/aansl.)	443,96	452,84	461,90
Stijging rioolheffing vast (% aan eind van jaar)	2,00	2,00	2,00
Opbrengsten rioolheffing vast	10478	10281	10533
Opbrengsten rioolheffing variabel	1271	1296	1322
Kwijtscheldingen/verminderingen	-400	-408	-417
Vervolgingskosten/werken voor derden	62	63	65
Totaal opbrengsten	11411	11232	11503
Opbrengsten - lasten	1315	410	265
Rentebedrag	0	0	0
Te verrekenen met voorziening	1315	410	265
Saldo voorziening (aan eind van jaar)	17830	18240	18505

Bijlage 4.

Reactie waterschappen, provincie en drinkwaterbedrijf

Proces

Tijdens het voorbereidingsproces van het vGRP is in een vroegtijdig stadium contact opgenomen met de betrokken waterschappen, de provincie Overijssel en drinkwaterbedrijf Vitens.

In een startoverleg waarbij alle waterschappen aanwezig waren hebben de waterschappen gezamenlijk besloten dat de waterschappen Groot Salland en Velt en Vecht de waterschappen vertegenwoordigen.

In juli 2013 is een concept-vGRP verstuurd naar de betrokken partijen met de vraag om reacties op het stuk. De reacties besproken. De opmerkingen, vragen en suggesties zijn zoveel mogelijk en voor zover relevant verwerkt in het document. Er zijn ook vragen gesteld waarop in het vGRP geen antwoorden zijn gegeven om dat er bijvoorbeeld geen gegevens beschikbaar waren. Deze vragen zal de gemeente als actiepunten meenemen in de planperiode en er in latere overleggen op terugkomen.

Schriftelijke reacties

In deze bijlage worden de officiële reacties van waterschappen Velt en Vecht en Groot Salland toegevoegd. Waterschap Velt en Vecht heeft vooruitlopend op de fusie met waterschap Regge en Dinkel als waterschap Vechtstromen ook namens waterschap Regge en Dinkel een reactie gestuurd. Waterschap Reest en Wieden heeft schriftelijk gereageerd per e-mail, deze reactie is hieronder weergegeven. Van de provincie Overijssel en drinkwaterbedrijf Vitens is geen reactie ontvangen.

Hieronder wordt per waterschap door de bestuursdienst Ommen – Hardenberg een reactie gegeven op de vragen die zijn gesteld in de officiële reacties.

Waterschap Velt en Vecht en waterschap Regge en Dinkel

- Paragraaf 3.1.1 is niet aangepast aangezien de tekst een quote is uit de programmalijs Duurzaam Ommen. Het spreekt voor zich dat de gemeente Ommen de huidige milieukwaliteit tenminste in stand wil houden.
- Het meten en monitoren zullen wij met de waterpartners in de samenwerking afvalwaterketen afstemmen. Wanneer mogelijk zullen wij hierin gezamenlijk optrekken.
- In paragraaf 4.9 wordt de huidige situatie omschreven. In opgave bij paragraaf 5.3 hebben wij opgenomen dat wij regionale en landelijke ontwikkelingen op gebied van klimaatontwikkeling volgen. Hier wordt waar nodig in geparticipeerd.
- In het kader van het Besluit lozingspunten buiten inrichtingen vraagt u ons een lijst met lozingspunten op te nemen. De gegevens zijn niet in een geschikt formaat beschikbaar. Wij zullen een complete en actuele lijst toesturen.

Waterschap Groot Salland

- In de komende planperiode willen wij de samenwerking met uw waterschap graag voortzetten. Ontwikkelingen in de samenwerking afvalwaterketen in uw beheergebied zullen wij volgen.
- Zoals aangegeven in het vGRP vinden wij samenwerking in de afvalwaterketen een belangrijk onderwerp. Vanzelfsprekend zullen wij afstemming met u zoeken over meten en monitoren.
- Op dit moment zijn de werkzaamheden die voortvloeien uit de onderzoeksinspanningen nog niet ingepland. Wij zullen u voortijdig op de hoogte stellen van onze plannen zodat wij waar nodig gezamenlijk kunnen optrekken.
- In het kader van het Besluit lozingen buiten inrichtingen vraagt u ons een lijst met lozingspunten op te nemen. De gegevens zijn niet in een geschikt formaat beschikbaar. Wij zullen een complete en actuele lijst toesturen.

Waterschap Reest en Wieden

Hieronder wordt de reactie van waterschap Reest en Wieden weergegeven. Op enkele punten heeft de bestuursdienst Ommen – Hardenberg een reactie toegevoegd.

Algemeen

- Positief dat de bestuursdienst Ommen-Hardenberg zelf het VGRP Hardenberg geschreven heeft.
- De beleidslijn in het vGRP is grotendeels in overeenstemming met het beleid van Reest en Wieden.
- De genoemde doelen voor de planperiode worden ondersteund.
- De samenvatting kan korter en duidelijker, waardoor de doelen en bijbehorende acties meer tot hun recht komen.

Inhoudelijk

- De verandering van het toetsen van het (milieutechnische) functioneren op basis van theoretische toetsen van het stelsel naar een uitbreiding met een praktische Toetsing is volledig in overeenstemming met onze visie.
- Bij het beheer zien wij nog meer mogelijkheden om de frequentie als maatwerk af te stemmen en niet volgens generieke regels. Het milieutechnisch functioneren is zeer afhankelijk van het optimaal functioneren van het stelsel en daarmee is meer winst te boeken i.p.v. dure investeringen in de aanpassing van het stelsel.
Reactie BOH: Na voltooiing van de eerste cyclus van 7 jaar kan gekozen worden voor een andere frequentie. We gaan uit van een halvering van de frequentie. Binnen de samenwerking afvalwaterketen is de frequentie van reiniging en inspectie een kans die wordt onderzocht.
- Bij de besparingen in figuur 3 (= figuur 3 in vGRP Ommen) is het niet duidelijk of besparing voor beide plannen gezamenlijk is of per plan.
Reactie BOH: Paragraaf 3.1.3 geeft aan dat er een regionaal feitenonderzoek is opgesteld in de regio Velt en Vecht. De figuur geeft de besparing weer per kans voor de gemeenten en waterschap.

INGEKOMEN

15 AUG. 2013

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Hardenberg
Postbus 500
7770 BA HARDENBERG

Contactpersoon
W.J. Luttmer

Doorkiesnummer
(0524) 592299

Kenmerk
1989u/Wro/wl/2013

Onderwerp
verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Gemeente Hardenberg 2014-2018

Datum
13 augustus 2013

Geacht college,

Met waardering hebben wij kennis genomen van het concept verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2018 van de gemeente Hardenberg. Wij hebben dit plan op 17 juli 2013 ontvangen.

Het verbreed GRP (vGRP) geldt voor een periode van vijf jaar en is in overleg met ons opgesteld. Het plan geeft een goed overzicht van de beleidsvoornemens van de gemeente Hardenberg ten aanzien van afvalwater, regenwater en grondwater in relatie tot landelijke ontwikkelingen (Bestuursakkoord Water en Routekaart 2030) en de regionale samenwerking in de afvalwaterketen. De gemeente Hardenberg gaat zich in de planperiode vooral richten op inzicht krijgen in het functioneren van het rioolstelsel, de wijze van afkoppelen op lokaal niveau, het uitvoeren van het grondwaterbeleid en het invulling geven aan het waterkwaliteitsspoor. Het beleid is gericht op een sobere en doelmatige aanpak. Bij de werkzaamheden wordt daarom telkens een afweging gemaakt tussen doelmatigheid, duurzaamheid, strategie en kosten. Dit past geheel in de manier waarop in het beheergebied van waterschap Velt en Vecht wordt samengewerkt in de (afval)waterketen.

Wij willen graag nog uw aandacht vragen voor de volgende aspecten:

- In paragraaf 3.1.1 geeft u aan te streven om het kwaliteitsniveau van de milieukwaliteit in stand te houden. De ambitie mag wat ons betreft stilliger worden geformuleerd, namelijk dat u de kwaliteit tenminste in stand wilt houden.
- U geeft aan dat meten en monitoren meer inzicht geeft in het functioneren van uw rioolstelsel dan theoretische berekeningen. U wilt daarom veel aandacht geven aan het meten en monitoren. Wij delen deze mening, maar zouden het meten en monitoren graag met u willen projecteren op de gehele afvalwaterketen.

- In paragraaf 4.9 geeft u aan dat als gevolg van de klimaatontwikkelingen in de toekomst vaker sprake zal zijn van korte hevige buien. Voor de kernen in de gemeente Hardenberg is nog niet inzichtelijk gemaakt wat de gevolgen hiervan zullen zijn. U heeft dit niet als opgave benoemd. Wij adviseren u dit wel in de planperiode van het vGRP te doen.
- Het Besluit lozingen buiten inrichtingen geeft aan (5.6.3) dat lozing uit voorzieningen voor het beheer van afvalwater toegestaan is indien deze voorzieningen zijn opgenomen in het overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen. In het concept vGRP zijn de overstorten niet opgenomen in de lijst met voorzieningen. Wij adviseren u om een overzicht met de lozingspunten alsnog op te nemen in het vGRP.

Wij onderschrijven van harte het voornemen om veel energie te steken in en ruimte vrij te maken om te werken aan de opgaven van de samenwerking in de afvalwaterketen in het beheergebied van Velt en Vecht. De opgaven in het vGRP van de gemeente Hardenberg passen wat ons betreft goed in die samenwerking. Wij zetten dan ook graag onze goede samenwerking voort door gezamenlijk invulling te geven aan de opgaven uit het verbreed GRP.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Een afschrift van deze brief is verzonden aan Bestuursdienst Ommen-Hardenberg, de provincie Overijssel en de waterschappen Reest en Wieden, Regge en Dinkel en Groot Salland.

Hoogachtend,
namens het dagelijks bestuur van het waterschap Velt en Vecht,

ing. J.B.R. Groener, manager eenheid Waterzuivering en waterbeheersing

Zwolle, 27 augustus 2013

uw kenmerk:

uw brief van:

ons kenmerk: 2013-8368

behandeld door: W. de Blécourt

e-mail: wblecourt@wgs.nl

onderwerp: Instemming vGRP Hardenberg 2014-2018

Het college van burgemeester en
wethouders van de gemeente
Hardenberg
Postbus 500
7770 BA HARDENBERG

Geacht college,

Op 17 juli 2013 hebben wij van u het concept verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Gemeente Hardenberg 2014-2018 ter instemming ontvangen. Waterschap Groot Salland is van begin af aan betrokken geweest bij de totstandkoming van dit plan. Het proces waarmee dit plan tot stand is gekomen, hebben wij als positief ervaren. Met inbegrip van onderstaande opmerkingen kunnen wij ons vinden in het toegezonden plan.

In uw plan geeft u aan om de samenwerking binnen de afvalwaterketen de komende jaren intensief op te pakken. Wij waarderen deze beleidsvoornemen en wij willen daar graag een gezamenlijk invulling aan geven. Gezien de ligging van uw gemeente zal uw samenwerking met waterschappen zich uiteraard meer concentreren binnen het beheergebied van het waterschap Velt en Vecht. Maar ook voor het beheergebied Groot Salland binnen uw gemeente zien wij kansen om de bestaande samenwerking verder uit te breiden. Daarnaast is als gevolg van andere wetgeving een andere manier van werken nodig. Om deze samenwerking te structureren en te borgen willen wij graag een waterakkoord opstellen met uw gemeente en de inliggende waterschappen.

In de komende planperiode wilt u het functioneren van het rioolstelsel inzichtelijk maken door middel van meten en monitoren. Wij zijn blij met dit voornemen en zien een synergie door dit gezamenlijk op te pakken. Waterschap Groot Salland wil het inzicht krijgen in het functioneren van het oppervlaktewater en zuivering. Dit willen wij graag combineren met uw bovenstaande beleidsvoornemen om daarmee investeringen beter te kunnen afwegen en de bedrijfszekerheid binnen de afvalwaterketen te vergroten.

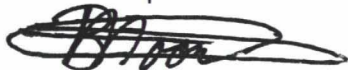
In de jaarlijkse exploitatielasten heeft u ruimte gemaakt voor onderzoeksinspanningen, zoals het waterkwaliteitsspoor, foutieve rioolaansluitingen en analyse van meetgegevens. Ons verzoek is om aan te geven in welke periode u invulling wilt geven aan uw onderzoeken, om een afstemming van elkaars werkzaamheden mogelijk te maken.

Als gevolg van veranderde wetgeving zijn (lozings-)vergunningen overbodig geworden. Om een goede afstemming met het waterschap mogelijk te maken, dienen de gerealiseerde lozingspunten op oppervlaktewater in het GRP te worden opgenomen. In uw concept-plan missen wij deze opsomming met bijbehorende gegevens. Ons verzoek is om dit alsnog in uw GRP op te nemen en jaarlijks de wijzigingen hierin af te stemmen.

Wij zijn blij met uw ingeslagen weg ten aanzien van riolering, hemelwater en grondwater, waarbij een goede basis wordt gevormd om de gezamenlijke taken te realiseren. Graag willen wij onze goede samenwerking continueren en zo nodig verder uitbreiden.

Met vriendelijke groet,

namens het dagelijks bestuur van het
Waterschap Groot Salland

Ir. L.E.A. Moonen
Hoofd afdeling Planvorming

Kopie aan:

- Waterschap Velt en Vecht, t.n.v. W. Luttmer
Provincie Overijssel